

СОВЕТ РОМОДАНОВСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
АЛЕКСЕЕВСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АЛЕКСЕЕВСК
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫҢ
РОМОДАН АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

РЕШЕНИЕ

КАРАР

с.Ромодан

15.08.2022

№ 28

Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль
районы «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль
берәмлегенен Уставы турында

Совет рәисе докладлы тыңлап фикер алышканнан соң, Ромодан авыл жирлеге Советы, гамәлдәге кагупнарның үзгәрүенә бәйле рәвештә, «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы проекттын раслау турында» карар проекты эшләнүен билгеләп үтә, ул жирлек Советы тарафыннан хупланды һәм халыкка житкерсиде. Жирлек халыкы белән гавами тыңлауларда фикер алышунның барлык кирәкле процедураларын узды.

Проект халык белән фикер алышу барышында кәргән, гавами тыңлауларда эйтсән тәкъдимнәрне исәпкә алып эшләнгән.

Югарыда бәян итсәннәрдән чыгып, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештырунын гомуми принциплары турында» 06.10.2003 ел № 131-ФЗ Федераль законның 44 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 08.07.2004 ел № 45-ЗРТ Татарстан Республикасы Законның 7 статьясы, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл жирлеге муниципаль берәмлеге Уставынын 86-88 статьялары нигезендә,

Ромодан авыл жирлеге Советы карар итте:

1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенен Уставын яңа редакциядә кабул итәргә (Кушылмта).

2. Өтеге карарны законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвс өчен жиберергә.

3. Әлсге карарны дәүләт теркәвенә алганнан соң «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматынын рәсми порталында» урнаштыру юлы белән хокукый акт текстын халыкка житкерергә.

4. Үз көчсн югалткан дип танырга:

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл жирлеге Советынын 2015 елның 8 июнендәге 102 номерлы карары белән кабул

ителгән, Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставы;

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл җирлеге Советының 2016 елның 4 мартындагы 29 номерлы «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кергү турында» карары;

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл җирлеге Советының 2016 елның 14 декабрендәге 44 номерлы «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кергү турында» карары;

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл җирлеге Советының 2017 елның 18 декабрендәге 67 номерлы «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кергү турында» карары;

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл җирлеге Советының 2018 елның 21 сентябрендәге 88 номерлы «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кергү турында» карары;

- Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы Ромодан авыл җирлеге Советының 2019 елның 25 ноябрендәге 126 номерлы «Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл җирлеге» муниципаль берәмлегенә Уставына үзгәрешләр һәм өстәмэләр кергү турында» карары.

5. Өлегә карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

6. Өлегә карар, әгәр федераль законда башкасы каралмаган булса, «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруының гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясындагы 8 өлешен нигезендә үз көчсә керә.

Ромодан авыл
җирлеге Башлыгы,
Совет рәисе

И.А.Чекалина

Ромодан авыл жирлеге
Советының 2022 елның
15 августыннан,
№ 28 карарына
Кушымта

Бүлек I. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӨЛӨР

Статья 1. Авыл жирлеге һәм аның статусы

1. Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге авыл жирлеге статусына ия.
2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме - Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге (алга табатекст буенча-авыл жирлеге).
3. «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районы составына керә.

Статья 2. Жирлекнең территорияль төзелеше

1. Жирлек территориясе составына торак пунктлар керә:
Ромодан, Масловка, Савинский авыллары.
2. Жирлекнең административ үзәге: Ромодан авылы.
3. Жирлек чикләре «Алексеевск муниципаль районы «муниципаль берәмлегенең һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләрнең территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 11-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.
4. Жирлек территориясе составына милек рәвешләренә һәм максатчан билгеләнешенә карамастан, жирләр керә. Муниципаль берәмлекнең гомуми мәйданы 4264 га тәшкит итә.
5. Жирлек чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

Статья 3. Жирлекнең рәсми символлары

1. Авыл жирлеге тарихи, мәдәни, милли һәм башка жирле традицияләренә, үзенчәлекләренә чагылдыручы рәсми символлар билгеләргә хокуклы.
2. Рәсми символларны тасвирлау һәм әлеге символларны рәсми куллану тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән раслана.
3. Жирлекнең рәсми символлары федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Статья 4. Жирлекнең жирле үзидарәсе һәм аның хокукый нигезе

1. Жирлектә жирле үзидарә - Россия Федерациясе Конституциясендә, федераль законнарда, федераль законнарда билгеләнгән чикләрдә, шулай ук федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда халыкның турыдан-туры һәм (яисә) жирле үзидарә органнары аша, тарихи һәм башка жирле традицияләренә исәпкә алып, халык мәнфәгатьләренән чыгып, жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә мөстәкыйль һәм үз жаваплылыгында хәл итүне тәэмин итә торган үз властен гамәлгә ашыру рәвеше.

2. Жирлектә жирле үзидарә Жирлек чикләрендә гамәлгә ашырыла.

3. Жирле үзидарәнең хокукый нигезен халыкара хокукның гомумтанылган принциплары һәм нормалары, Россия Федерациясе халыкара шартнамәләре, Россия Федерациясе Конституциясе, федераль конституциячел законнар, «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясенә алар нигезендә чыгарыла торган норматив хокукый актлары һәм башка федераль законнар, Татарстан Республикасы Конституциясе, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, әлегә Устав, жирле референдумнарда һәм гражданнар жыеннарында кабул ителгән карарлар, башка муниципаль хокукый актлар тәшкил итә.

Статья 5. Жирлектә яшәүчеләрнең жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга хокукы

1. Жирлектә жирле үзидарә гражданнар тарафыннан референдум, сайлаулар һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка рәвешләрен кулланып, шулай ук әлегә Уставта каралган сайлау һәм жирле үзидарәнең башка органнары аша гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек гражданнарының ихтыяр белдерүләренә иң югары турыдан-туры чагылышы булып жирле референдум һәм ирекле сайлаулар тора.

3. Гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруга турыдан-туры, шулай ук үз вәкилләре аша жәнесе, расасы, милләте, теле, чыгышы, мөлкәти һәм вазифаи хәле, дингә, инануларына, жәмәгать берләшмәләренә каравына бәйсез рәвештә тигез хокукы.

Жирлек территориясендә даими яки нигездә яшәүче чит ил гражданнары жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия.

4. Сайлау хокукына ия гражданнар, жирлекнең жирле үзидарә органнарына сайларга һәм сайланьрга хокукы.

5. Гражданнар муниципаль хезмәттән бертигез файдалана ала.

6. Нәр граждан турыдан-туры жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфаи затларына мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында мәгълүмат алырга хокукы.

7. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылучы документлар һәм материаллар белән танышу, шулай ук, әгәр законда башкача каралмаган булса, гражданнар тарафыннан жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегә турында башка тулы һәм дәрәс мәгълүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

8. Жирлекнең жирле үзидарә органнары массакүләм мәгълүмат чаралары аша һәм башка ысул белән халыкка жирлекнең һәм аның аерым территорияләренә үсешенә иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торақ-коммуналь хужалык эше, халыкка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгать тәртибен саклауның торышы һәм табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләр турында даими рәвештә хәбәр итәләр.

9. Гражданнар, әгәр алар үз хокуклары һәм ирекләре бозылган дип санасалар, судта норматив хокукый актларга, жирлекнең жирле үзидарә органнарының һәм

жирле үзидарэ органнарының вазыйфай затларының гамәлләренә (гамәл кылмауларына) шикаят бирергә хокуклы.

Статья 6. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары структурасы

1. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары структурасына түбәндәгеләр керә: Жирлек Советы, Жирлек башлыгы, Жирлекнең Башкарма комитеты, әлеге Устав нигезендә төзелә торган башка жирле үзидарэ органнары.

2. Жирлекнең жирле үзидарэ органнары структурасын үзгәртү әлеге Уставка үзгәрешләр кертү юлы белән башкарыла.

3. Жирлек Советының Жирле үзидарэ органнары структурасын үзгәртү турындагы карары, «Россия Федерациясендә жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган очрактардан тыш, әлеге карарны кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң да үз көченә керә.

Статья 7. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләре.

1. Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) Жирлек бюджеты проекты төзү һәм карау, Жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәлешен контрольдә тоту, Жирлек бюджеты үтәлеше турындагы хисапны төзү һәм раслау;

2) Жирлекнең жирле салымнарын һәм жыемнарын билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару;

3) Жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәтенә ия булу, аннан файдалану һәм эш итү;

4) жирлек торак пунктлары чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын тәмин итү;

5) жирлек халкын элементә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

6) жирлек халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү һәм ял оештыру өчен шартлар тудыру;

7) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тәмин итү, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

8) жирлекнең архив фондларын формалаштыру;

9) жирлек территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен раслау, төзекләндрү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру, аның предметы булып жирлек территориясен төзекләндрү кагыйдәләрен үтәү, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләренә инвалидлар өчен үтемле булуын тәмин итү таләпләрен үтәү, әлеге кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндрүне оештыру;

10) адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), шәһәр чикләрендә планлаштыру структурасы элементлары атамаларын бирү, мондый атамаларны үзгәртү, юкка чыгару, дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыру;

11) Авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыру;

12) жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләү чараларын оештыру һәм гамәлгә ашыру;

13) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлегенә өчен шартлар тудыру;

14) катнашучы коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;

15) жирләр урыннарын карап тоту һәм ритуаль хезмәтләр оештыру;

16) Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә жирлек чикләрендә халыкны су белән тәмин итүне, ташландык суларны агызуны, халыкны ягулык белән тәмин итүне оештыру;

17) жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле эһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлегенә;

18) милләтара һәм конфессияара татулыкны ныгытуга, жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниятен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

19) жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыру һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны жиһазландыруны оештыру, гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүен тәмин итүне дә кертеп;

20) Россия Федерациясе граждан законнары нигезендә үз белдегә белән төзелешне сүтү, үз белдеген белән корылган корылманы сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелеш, үзгәртеп кору, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән билгеләнгән капитал төзелеш объектларының чик параметрларына, территорияне планлаштыру документларына яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә туры китерү турында Карар кабул итү.

Статья 8. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының жирлекләренә жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә кертелмәгән мәсьәләләргә хәл итүгә хокуклары

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнары түбәндәгеләргә хокуклы:

1) жирлек музейларын булдыру;

2) жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр кылу;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнашу;

4) жирлек территориясендә жирле милли-мәдәни мохтариятләренә хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйлә эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә ярдәм итү һәм жирлек территориясендә милләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнашу;

- 7) муниципаль янғын сагы булдыру;
- 8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
- 9) кеше хокукларын тээмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм күрсәтүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;
- 10) "Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында" 1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;
- 11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданның муниципаль торак фондунан торак урыннары бирү;
- 12) жирлек территориясендә яшәүче хужаларсыз хайваннар белән эш итү буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыру;
- 13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында» 2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;
- 14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурага һәм жайлашу спортына ярдәм күрсәтү;
- 15) "Кулланучылар хокукларын яклау турында" 1992 елның 7 февралендәге 2300-І номерлы Россия Федерациясе Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыру;
- 16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирү;
- 17) алкогольле, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары әлегә маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә хәл итәргә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 маддәсе нигезендә аларга тапшырылмаган башка дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга, әгәр федераль законнарда каралса, шулай ук башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары компетенциясенә карамаган башка мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән үз компетенцияләреннән төшереп калдырылмаган дөүләт хакимияте органнары һәм жирле бюджетлар керемнәре исәбенә, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларынан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм түләүләргә өстәмә нормативлары буенча салым керемнәреннән тыш.

Статья 9. Муниципаль контроль

1. Федераль законнарда каралган мәсьәләләр буенча муниципаль контроль авыл жирлегә территориясендә төзелгән килешүләр нигезендә Алексеевск муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан гамәлгә ашырыла.

2. Муниципаль контроль өлкәсендә авыл жирлегә башкарма комитетының вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) дәүләт контролен (күзәтчелеген), муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда бердәм дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыруда катнашу;

2) муниципаль берәмлек территориясендә муниципаль контрольне оештыру һәм гамәлгә ашыру;

3) башка вәкаләтләр «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар нигезендә.

3. Муниципаль контроль төрләрен оештыру һәм гамәлгә ашыру «Россия Федерациясендә дәүләт контроле (күзәтчелеге) һәм муниципаль контроль турында» 2020 елның 31 июлендәге 248-ФЗ номерлы Федераль закон белән жайга салына.

Статья 10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү

1. Жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрен бирү федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру өчен бу максатларга матди ресурслар һәм финанс чаралары бүлеп бирелгән чикләрдә җаваплы.

3. Тапшырылган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру дәүләт контролендә. Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны контрольдә тоту шартлары һәм тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

4. Жирлек советы үз вәкаләтләре чикләрендә бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалану очрактарын һәм тәртибен билгеләргә хокуклы.

5. Жирлекнең жирле үзидарә органнары «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә аларга тапшырылмаган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда жирлек Советы тарафыннан әлеге вәкаләтләргә гамәлгә ашыруда катнашу хокукын гамәлгә ашыру турында Карар кабул ителгән очракта катнаша.

Статья 11. Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы
Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 12. Жирлекнең жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре түбәндәгечә гамәлгә ашырыла:

1) жирлекнең социаль-икътисадый үсешенә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда жирлекнең жирле үзидарә органнарының катнашуы;

2) жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында шартнамәләр (киләшүләр) төзү;

- 3) даими яисә вакытлыча координацияләү, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнарын булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән башка хезмәттәшлек формалары.

Бүлек II. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕҢ ХАЛЫК ТАРАФЫННАН ТУРЫДАН-ТУРЫ ГАМӨЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӨЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ РӘВЕШЛӘРЕ

Статья 13. Гражданнар тарафыннан жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу рәвешләре

Жирлек халкы турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыралар һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге рәвешләрдә катнашалар:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) Жирлек чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) халык жыены;
- 6) гражданнарның хокукый инициативасы;
- 7) инициатив проектлар;
- 8) территориаль ижтимагый үзидарә;
- 9) авыл торак пунктының старостасы;
- 10) ачык тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар;
- 11) гражданнар жыелышы;
- 12) гражданнар конференциясе (делегатлар жыелышы);
- 13) гражданнарны сораштыру;
- 14) жирле әһәмияткә иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы;
- 15) жирле үзидарә органнарына гражданнар мөрәжәгатъләре;
- 16) ижтимагый (консультатив) советлар төзү;
- 17) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формалар.

Статья 14. Жирле референдум

1. Жирле референдум жирле әһәмияткә мәсьәләләрне турыдан-туры гражданнар тарафыннан хәл итү максатларында 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә үткәрелә.

2. Жирле референдум Жирлекнең бөтен территориясендә үткәрелә.

3. Жирле референдумда яшәү урыны жирлек чикләрендә урнашкан гражданнар катнаша ала. Россия Федерациясенә халыкара килешүләре нигезендә һәм законда билгеләнгән тәртиптә жирлек территориясендә даими яшәүче чит ил

гражданнары Россия Федерациясе гражданнары кебек үк жирле референдумда катнаша.

4. Жирле референдум үткөрү турындагы карар Жирлек Советы тарафыннан кабул ителә:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;
- 2) уставларында сайлауларда һәм (яисә) референдумнарда катнашу каралган һәм федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән сайлау берләшмәсе, башка ижтимагый берләшмә инициативасы буенча;
- 3) жирлек Советы һәм авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе, алар тарафыннан бергә тәкъдим ителгән.

5. Гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча жирле референдум билгеләү шарты булып әлеге инициативага ярдәм итү өчен имза жыю тора.

Референдум үткөрү инициативасын хуплау йөзеннән жыярга тиешле имзалар саны жирлек территориясендә теркәлгән референдумда катнашучылар санының 5 процентын тәшкил итә, ләкин 25 имзадан да ким булмаска тиеш.

6. Референдум үткөрү инициативасы әлеге статьяның 4 өлешендәге 2 пункттында күрсәтелгән гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр тарафыннан күрсәтелсә, Федераль законда һәм аның нигезендә кабул ителә торган Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелә.

Жирлек Советы һәм авыл жирлеге башлыгы белән берлектә тәкъдим ителгән референдум үткөрү инициативасы жирлек Советы карары һәм жирлек башлыгы карары белән рәсмиләштерелә.

Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Жирлек советы жирлек Советына жирле референдум билгеләнә торган документлар кергән көннән 30 көн эчендә жирле референдум билгеләргә тиеш.

Жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокта билгеләнмәгән очракта, референдум гражданнар, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыклары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яисә прокурор мөрәжәгатьләре нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдум муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе тарафыннан оештырыла, ә аны үткөрүне тәмин итү Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенең башкарма органы яисә жирле референдум үткөрүне тәмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирле референдумда кабул ителгән тавыш бирү нәтижәләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфаи затлары яки жирле үзидарә органнары тарафыннан раслануга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарның әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләрне чикләү нигезендә үтәлешен тәмин итәләр.

11. Жирле референдум үткөрү, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карарга гражданнар, жирле үзидарә органнары, прокурор, федераль закон белән вәкаләтле

дәүләт хакимияте органнары тарафыннан суд тәртибендә шикаять бирелергә мөмкин.

12. Жирле референдумны эзерләү һәм үткәрү тәртибе 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән җайга салына.

Статья 15. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар жирлек Советына депутатлар, Жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзаларын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларын сайлау максатларында яшерен тавыш биргәндә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә үткәрелә.

2. Жирлек советына депутатлар сайлау мәжбүри, вакыт-вакыт булып тора һәм әлеге Уставта билгеләнгән срокларда үткәрелә. Депутат итеп 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Жирлек Советына сайлауларны билгеләү турындагы карар жирлек Советы тарафыннан 90 көннән дә соңга калмыйча һәм тавыш бирү көненә кадәр 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Сайлауларны билгеләү турындагы карар массакуләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгән көннән 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга тиеш. Федераль закон белән билгеләнгән очракларда, жирлек советына депутатлар сайлау жирлекнең сайлау комиссиясе яисә суд тарафыннан тавыш бирү көненә кадәр 70 көннән дә соңга калмыйча билгеләнә.

4. Жирлек Советы депутатларын сайлауларны эзерләү һәм үткәрү закон һәм әлеге Устав нигезендә төзелә торган сайлау комиссияләре тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Жирлек Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегеңең уртача нормасы нигезендә төзелә торган бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын җыйган кандидат сайланган дип таныла. Әгәр Тавыш бирү бер кандидатура буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның 50 проценттан да ким булмаган тавышын җыйган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар тавышларны бертигез җыйса, алданрак теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

6. Жирлек Советы депутатын, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасын, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затын сайлаулар федераль законда, Татарстан Республикасы Сайлау Кодексында һәм әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

7. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижәләре рәсми рәвештә халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

Статья 16. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан закон һәм әлеге устав белән билгеләнгән нигезләр һәм тәртиптә чакыртып алынырга мөмкин.

2. Депутатны чакыртып алу нигезләре булып, депутатның үзенә карата ышаныч уята торган һәм депутат, жирлек башлыгы вазифаларын үтәмәүдә, депутат, жирлек

башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарының һәм башка норматив хокукый актларының, әлеге Уставның һәм башка муниципаль хокукый актларның суд тәртибендә расланган конкрет хокукый карарлар яисә гамәлләр (гамәл кылмау) тора.

3. Жирлек Советы депутаты чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы белән үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын тәкъдим итү һәм гражданның имзаларын жыю өчен, 10 кешедән дә ким булмаган муниципаль сайлауларда катнашу хокукына ия кешеләрдән торган инициатив төркем оештырыла.

5. Инициатив төркем инициатив төркемне теркәү турындагы үтенеч белән жирлекнең сайлау комиссиясенә мөрәжәгать итә. Инициатив төркем үтенечнамәсендә депутатның хокукка каршы конкрет карарга яисә гамәл кылмавына (гамәл кылмавына) аны чакыртып алу өчен нигез булып торган күрсәтмә булырга тиеш, аның фамилиясе, исеме, әтисенә исеме, туган көне, сериясе, номеры һәм датасы, паспортны яки гражданның паспортын алмаштыручы документның исеме яисә кодын күрсәтеп, шулай ук инициатив төркемнең һәр әгъзасының яшәү урыны һәм аның исемнән жирлек территориясендә эш итәргә вәкаләтле затларның күрсәтелгән булырга тиеш. Инициатив төркемнең үтенечнамәсе күрсәтелгән төркемнең барлык әгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Үтенечнамәгә депутатның күрсәтелгән хокукка каршы карары яисә гамәле (гамәл кылмавы) расланган суд карары беркетелгән булырга тиеш.

6. Инициатив төркемне теркәү, авыл жирлегә Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткәрү өчен законда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләргә исәпкә алып үткәрелә.

8. Жирлек сайлау комиссиясе инициатив төркемнең үтенечнамәсен караганда, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләнгәндә, тиешле жирлек Советы депутаты аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирергә, кирәкле документлар тапшырырга хокуклы. Күрсәтелгән депутат сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылган көнгә кадәр өч көннән дә соңга калмыйча аларны үткәрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр ителергә тиеш.

9. Авыл жирлегә Советы депутаты аны чакыртып алу буенча тавыш бирү уздырганда, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак куелган шартлар буенча аңлатмалар бирү максатларында инициативалы төркем белән тигез нигезләрдә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, чакыртып алынган дип санала, әгәр чакыртып алу өчен тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

12. Жирлекнең сайлау комиссиясе чакыртып алу буенча тавыш бирүгә рәсми нәтижә ясаганнан соң 5 көн эчендә инициатив төркемгә, жирлек советына һәм жирлек Советының тиешле депутатына аны чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

Статья 17. Жирлек чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның әлеге чикләрен үзгәртүгә, Жирлекне үзгәртеп коругаризалыгын алу максатларында үткәрелә.

2. Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясе өлешендә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 6.10.2003ел №131-ФЗ Федераль закон белән билгеләнгән очрактарда үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм 2002 елның 12 июнендәге «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» гы 67-ФЗ номерлы Федераль законда һәм «Жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә.

4. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда жирлек халкының яртысыннан артыгы яки жирлекнең сайлау хокукына ия булган өлешендә катнашса, узган дип санала. Жирлек чикләрен үзгәртүгә халык ризалыгы, жирлекне үзгәртеп кору, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен үзгәртеп кору тавыш бирүдә катнашкан халыкның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре һәм кабул ителгән карарлар рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

Статья 18. Халык жыены

1 Гражданның жыены халык тарафыннан турыдан-туры жирле үзидарәне гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формасы булып тора.

2. Гражданның жыены 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда һәм жирлек Советының муниципаль хокукый актларында каралган очрактарда үткәрелә.

3. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралган очрактарда гражданның жыены үткәрелергә мөмкин:

1) составына торак пункт кергән (Алексеевск муниципаль районы) жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча ,күрсәтелгән торак пункт территориясен башка жирлек (Алексеевск муниципаль районы) территориясенә кертүгә китерәчәк;

2) Татарстан Республикасы Законы нигезендә Жирлек составына керүче торак пункт территориясе өлешендә ,торак пункт территориясенә элге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча ;

3) авыл торак пункттында авыл торак пункты старостасы кандидатурасын тәкъдим итү, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча;

4) авыл торак пункттында муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс уздырган конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәтү максатларында.

4. Гражданнар жыенын Жирлек башлыгы я сайлау хокукына ия, 10 кешедән дә ким булмаган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы белән чакырыла ала.

5. Жыен үткәру инициативасын хуплау йөзеннән жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия, торак пункт территориясендә даими яки нигездә яшәүче, яшәу урыны буенча теркәлгән гражданнар санының 5 процентын тәшкит итә, ләкин 25тән дә ким була алмый.

6. Жирлек башлыгы чакыра торган халык жыены жирлек башлыгы карары белән билгеләнә, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены Жирлек Советы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләргә халык жыенын үткәру вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр итәләр, муниципаль хокукый акт проекты һәм гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча материаллар белән Жирлек Советының муниципаль хокукый актлары нигезендә алдан ук танышалар.

8. Гражданнар жыены торак пункт территориясенә бер өлешендә, торак пункт территориясенә элге өлешендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча үткәреләргә мөмкин.

Мондый жыен Жирлек Советы тарафыннан, кимендә 10 кеше яшәгән торак пункт территориясенә тиешле өлешендә яшәүчеләр инициативасы белән чакырыла.

Гражданнар жыены үткәрелә торган торак пункт территориясенә бер өлеш чикләре, жирле әһәмияттәге тиешле мәсьәләне хәл иткәндә, торак пункт территориясенә күрсәтелгән өлешендә яшәүчеләрнең гомуми мәнфәгатьләре критерийнән чыгып, жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

9. Гражданнар жыены анда сайлау хокукына ия торак пунктта яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы (яисә аның территориясенә бер өлеш) яисә жирлектә яшәүчеләр катнашында хокуклы. Торак пунктта элге торак пунктта яшәүчеләрнең бер үк вакытта бергә булу мөмкинлегә булмаса, элге Устав нигезендә гражданнар жыены этаплап, гражданнар жыенын үткәру турында Карар кабул ителгәннән соң бер айдан да артмаган вакыт эчендә үткәрелә. Шулу ук вакытта элгәрәк гражданнар жыенында катнашкан затлар тавыш бирүдә катнашуның алдагы этапларында катнашмый. Гражданнар жыенында катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, халык жыены карары кабул ителгән дип санала.

10. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып торалар, Жирлек Башлыгы тарафыннан имзаланалар һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

Статья 19. Гражданнарның хокукый инициативасы

1. Гражданнар әлеге Устав һәм Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокукый инициативага хокукы.

2. Сайлау хокукына ия гражданнарның инициатив төркеме, Жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртиптә, хокукый инициатива белән чыгыш ясарга мөмкин. Гражданнарның инициатив төркемнәренен минималь саны Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә һәм сайлау хокукына ия жирлек халкы саныннан 3 проценттан артмый.

3. Хокукый инициативаны гамәлгә ашыру максатларында гражданнар хокукы:

- яшәү (эш) урыны буенча гражданнар жыелышларын һәм хокукый чыгару инициативасы турында фикер алышу һәм тәкъдим итү буенча башка күмәк чаралар оештырырга һәм үткәргә;

- хокукый инициативаны тәкъдим итүгә ярдәм итү өчен имзалар жыю буенча инициативалы төркемнәр булдыру;

- гражданнарның имзаларын жыю һәм законга каршы килми торган ысуллар белән хокукый инициативаны тәкъдим итү өчен агитация алып барырга.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары гражданнарга хокукый инициативаны гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты Жирлек Советының ачык сессиясендә, әлеге Устав нигезендә, ул кертелгән көннән өч ай эчендә компетенциясе кысаларында жирлек башлыгы тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

6. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты караганда гражданнарның инициатив төркеме вәкилләренә үз позициясен белдерү мөмкинлегә тәмин ителергә тиеш.

7. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, Жирлек Башлыгының, авыл жирлегә Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

8. Гражданнарның хокукый инициативасын гамәлгә ашыру тәртибендә кертелгән муниципаль хокукый акт проекты карау нәтижеләре буенча кабул ителгән дәлилләнгән карар рәсми рәвештә аның инициатив төркеменә кәргән гражданнарга язма рәвештә житкерелергә тиеш.

Статья 20. Инициатив проектлар

1. Жирлек халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле булган чараларны тормышка ашыру, жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә яки жирле үзидарә органнарына бирелгән башка мәсьәләләренә хәл итү максатыннан, жирлек башкарма комитетына инициативалы проект кертелергә мөмкин. Инициативалы проектлар гамәлгә ашырыла торган жирлек территориясенә бер өлешен билгеләү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Инициатив проектны кертү инициативасы белән, уналты яшыкә житкән һәм тиешле Жирлек территориясендә яшәүче кимендә ун гражданнан торган инициатив

төркем, территориаль ижтимагый үзидарэ органнары, авыл торак пункты старостасы (алга таба - проект инициаторлары) чыгыш ясарга хокуклы. Инициатив төркемнең минималь саны Жирлек Советы карары белән киметелергә мөмкин. Проект инициаторы булу хокукы, Жирлек Советы карары нигезендә, шулай ук Жирлек территориясендә эшчәнлек алып баручы башка затларга да бирелергә мөмкин.

3. Инициатив проект үз эченә түбәндәге мәгълүматларны алырга тиеш:

- 1) жирлек халкы яки аның өлеше өчен өстенлекле эһәмияткә ия булган проблеманы тасвирлау;
- 2) әлеге проблеманы хәл итү буенча тәкъдимнәрне нигезләү;
- 3) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәсен (көтелгән нәтижәләрен) тасвирлау;
- 4) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен кирәкле чыгымнарны алдан исәпләү;
- 5) инициативалы проектны гамәлгә ашыруның планлаштырылган сроклары;
- 6) әлеге проектны гамәлгә ашыруда кызыксынган затларның планлаштырылган (мөмкин) финанс, мөлкәт һәм (яки) хезмәт катнашуы турында белешмәләр;
- 7) инициативалы проектны гамәлгә ашыру өчен, планлаштырылган инициатив түләүләр күләменнән тыш, әлеге акчаларны файдалану күздә тотылган очракта, жирле бюджет акчалары күләмен күрсәтү;
- 8) Жирлек Советының норматив хокукый актында билгеләнгән тәртип нигезендә, чикләрендә инициатив проект гамәлгә ашырылачак, жирлек территориясенә яисә аның өлешенә Күрсәтмә;
- 9) жирлек Советы карары белән каралган башка мәгълүматлар.

4. Жирлек Башкарма комитетына кертелгәнче инициатив проект гражданнар жыенында, жыелышында яисә конференциясендә, шул исәптән территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыелышында яисә конференциясендә, инициатив проект турында фикер алышу, жирлектә яшәүчеләрнең яисә аның өлешенә мәнфәгатьләренә туры килүен билгеләү, инициатив проектны гамәлгә ашыруның максатчанлыгын билгеләү, шулай ук инициатив проектны хуплау турында гражданнарның жыены, жыелышы яисә конференциясе тарафыннан карар кабул итү максатларында каралырга тиеш. Шул ук вакытта бер жыенда, бер жыелышта яки гражданнарның бер конференциясендә берничә инициативалы проект каралырга мөмкин.

Жирлек Советының норматив-хокукый акты белән гражданнарның инициатив проектка ярдәм итү турындагы мәсьәлә буенча фикерен ачыклау, шулай ук гражданнарны сораштыру, аларның имзаларын жыю юлы белән дә күздә тотылырга мөмкин.

Проект инициаторлары инициативалы проектны Жирлек башкарма комитетына керткәндә, аңа жыен, жыелыш яки гражданнар конференцияләре беркетмәсен, гражданнар арасында үткәрелгән сораштыру нәтижәләрен һәм (яки) жирлек халкының инициатив проектын яки аның өлешендә хуплавын раслаучы кул кую кәгазьләрен куялар.

5. Инициатив проектны Жирлек башкарма комитетына кертү турындагы мәгълүмат инициатив проект кертелгәннән соң өч эш көне эчендә «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә муниципаль районның рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш һәм әлеге статьяның 3 өлешендә күрсәтелгән белешмәләр, шулай ук проект инициатор-

лары турында мәгълүмат булырга тиеш. Бер үк вакытта гражданнар жирле администрациягә үз искәрмәләрен һәм инициатив проект буенча тәкъдимнәрен бирү мөмкинлегенә турында, аларны тәкъдим итү вакыты биш эш көннәннән дә ким булмаска тиеш. Үз искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрен уналтынчы яшкә житкән муниципаль берәмлек халкы жибәрергә хокуклы. Әгәр жирле администрация әлегә мәгълүматны "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру мөмкинлегенә булмаса, әлегә мәгълүмат әлегә Жирлек составына кергән муниципаль районның рәсми сайтында урнаштырыла.: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru>. Авыл торак пункттында әлегә мәгълүмат староста тарафыннан авыл торак пункты гражданнарына житкерелергә мөмкин.

6. Инициатив проект Жирлек башкарма комитеты тарафыннан кертелгән көннән соң 30 көн эчендә мәжбүри каралырга тиеш. Жирлек башкарма комитеты инициативапроектны карау нәтижәләре буенча түбәндәгә карарларның берсен кабул итә:

1) жирлек бюджеты турындагы карарда каралган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә жирлек бюджеты проектын төзү һәм карау тәртибе (жирлек бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү)нигезендә инициативалы проектны хупларга һәм аның өстендә эшне дәвам итәргә;

2) инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тартырга һәм инициативалы проектка ярдәм итүдән баш тарту сәбәпләрен күрсәтеп, проектны инициаторларына кире кайтарырга.

7. Жирлек башкарма комитеты инициатив проектка ярдәм итүдән баш тарту турында түбәндәгә очракларның берсендә карар кабул итә:

1) инициатив проектны кертү һәм аны карауның билгеләнгән тәртибен үтәмәү;

2) инициатив проектынның федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары һәм башка норматив хокукый актлары, жирлек уставы таләпләренә туры килмәве;

3) жирлекнең жирле үзидарә органнарында кирәкле вәкаләтләр һәм хокуклар булмау сәбәпле, инициатив проектны гамәлгә ашыру мөмкинлегенә булмау;

4) жирлек бюджетының инициатив проектны гамәлгә ашыру өчен кирәк булган акчалар күләмендә акчалары булмау, аларны формалаштыру чыганагы инициативалы түләүләр булмау;

5) инициатив проектта тасвирланган проблеманы нәтижәлерәк ысул белән хәл итү мөмкинлегенә булу;

6) инициатив проектны конкурс нигезендә сайлап алуны узмаган дип тану.

8. Жирлекнең башкарма комитеты, ә әлегә статьяның 7 өлешендәгә 5 пункттында каралган очракта, проект инициаторларына инициатив проектны бергәләп эшләп бетерергә, шулай ук аны башка муниципаль берәмлекнең яки дәүләт органының жирле үзидарә органына аларның компетенциясегә нигезендә тәкъдим итәргә тиеш.

9. Инициатив проектларны тәкъдим итү, кертү, фикер алышу, карау, шулай ук аларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткөрү тәртибе Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

10. Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән финанс ярдәме алу өчен тәкъдим ителә торган инициатив проектларга карата инициатив проектларда булырга тиешле белешмәләр составына таләпләр, инициатив проектларны карау тәртибе, шул исәптән аларны хуплаудан баш тарту өчен нигезләр, мондый инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алу

тәртибе һәм критерийлары Татарстан Республикасы законы һәм (яисә) башка норматив хокукый акты нигезендә билгеләнә. Бу очракта әлегә статьяның 3, 6, 7, 8, 9, 11 һәм 12 өлешләрендәгә таләпләр кулланылмый.

11. Әгәр Жирлек башкарма комитетына берничә инициатив проект кертелгән булса, шул исәптән өстенлекле проблемаларны тасвирлаучы, Жирлек башкарма комитеты конкурс нигезендә сайлап алуны оештыра һәм бу хакта проект инициаторларына хәбәр итә.

12. Инициатив проектларны конкурс нигезендә сайлап алуны үткәрү коллегияль органга (комиссиягә) йөкләнә, аның формалаштыру һәм эшчәнлек тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты билгеләнә. Коллегияль орган (комиссия) составы Жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан формалаштырыла. Шулу вакытта коллегияль орган (комиссия) әгъзаларының гомуми саныннан яртысы Жирлек Советы тәкъдимнәре нигезендә билгеләнергә тиеш. Проект инициаторларына һәм аларның вәкилләренә конкурс нигезендә сайлап алуны уздырганда коллегияль орган (комиссия) инициативалы проектларны карауда катнашу һәм алар буенча үз позицияләрен бәян итү мөмкинлеге тәмин ителергә тиеш.

13. Проект инициаторлары, жирлек территориясендә яшәүче башка гражданнар, гражданнар жыены, жыелышы яки конференциясе белән вәкаләтле затлар, шулай ук Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган башка затлар инициатив проектны Россия Федерациясе законнарына каршы килми торган рәвешләрдә гамәлгә ашыруны ижтимагый контрольдә тотарга хокукы.

14. Жирлек башкарма комитетының инициатив проектны каравы, инициатив проектны тормышка ашыруның барышы, шул исәптән акча средстволарыннан файдалану, аны гамәлгә ашыруда кызыксынучы затларның мөлкәт һәм (яисә) эш белән катнашуы турында мәгълүмат «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru>. веб-адресы буенча басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) һәм урнаштырылырга тиеш. Жирлек Башкарма комитетының инициатив проектны гамәлгә ашыру нәтижеләре турында хисап, инициатив проектны гамәлгә ашыру тәмамланганнан соң 30 календарь көн эчендә, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәгә Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) һәм түбәндәгә адрес буенча урнаштырылырга тиеш: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru>. Авыл торак пункттында әлегә мәгълүмат авыл торак пункттының старостасы тарафыннан гражданнарга житкерелергә мөмкин.

Статья 21. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданнар жыелышлары һәм конференцияләре үткәрү юлы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары булдыру юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Территориаль жәмәгәтьчелек үзидарәсе гражданнар яшәешенә түбәндәгә территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йорт подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; Жирлек булмаган авыл торак пункты; гражданнарның башка яшәү территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарэ гамэлгэ ашырыла торган территория чиклэре элге территориядэ яшэүче халык тэкьдиге буенча жирлек Советы тарафыннан билгелэнэ.

4. Территориаль ижтимагый үзидарэ гамэлгэ ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керэ алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарэ территориаль ижтимагый үзидарэ уставы теркэлү вакытыннан бирле Жирлек Советы тарафыннан гамэлгэ куелган дип санала. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын теркэү тэртибе элге Устав һәм (яки) Жирлек Советының норматив хокукый актлары белэн билгелэнэ.

6. Территориаль ижтимагый үзидарэ аның Уставы нигезендэ юридик зат була ала һәм коммерциячел булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дэүлэт теркэвенэ алынырга тиеш.

7. Территориаль ижтимагый үзидарэ уставында билгелэнэ:

1) ул гамэлгэ ашырыла торган территория;

2) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчэнлегенэң максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнэлешлэре;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарының вэкалэтлэрен формалаштыру, туктату, хокуклары һәм бурычлары, вэкалэтлэре вакыты;

4) карарлар кабул итү тэртибе;

5) мөлкэт сатып алу тэртибе, шулай ук күрсэтелгэн мөлкэттэн һәм финанс чараларыннан файдалану һәм эш итү тэртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарэне гамэлгэ ашыруны туктату тэртибе.

8. Территориаль ижтимагый үзидарэ эшчэнлеге мәсьэлэлэре буенча гражданнар жылышлары, конференциялэре аның Уставы нигезендэ чакырыла.

9. Территориаль ижтимагый үзидарэне оештыру һәм гамэлгэ ашыру мәсьэлэлэре буенча гражданнар жылышы, эгэр анда уналты яшкэ житкэн тиешле территориядэ яшэүчелэрнең өчтэн береннен дэ ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарэне оештыру һәм гамэлгэ ашыру мәсьэлэлэре буенча гражданнар конференциясе тулы хокуклы санала, эгэр анда уналты яшкэ житкэн тиешле территориянең кимендэ өчтэн берен тэшкит итүче гражданнар жылышларында сайланган делегатларның кимендэ өчтэн икесе катнашса.

10. Территориаль ижтимагый үзидарэне гамэлгэ ашыручы гражданнар жылышының, конференциялэренэң аерым вэкалэтлэренэ керэ:

1) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары структурасын билгелэү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарэ уставын кабул итү, аңа үзгэрешлэр һәм өстэмэлэр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарэ органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарэ эшчэнлегенэң төп юнэлешлэрен билгелэү;

5) территориаль ижтимагый үзидарэнең керемнэре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтэлеше турындагы хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарэ органнары эшчэнлеге турындагы хисапларны карау һәм раслау;

7) инициативалы проектны тикшерү һәм аны хуплау мәсьэлэсе буенча карар кабул итү.

11. Территориаль ижтимагый үзидарэ органнары:

1) Тиешле территориядэ яшэүче халык мэнфэгатылэрен тэкьдим итэлэр;

2) гражданның жылышларында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итәләр;

3) территорияне төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген күрсәтелгән гражданны акчалары исәбеннән дә, территориаль ижтимагый үзидарә органнары һәм жирле үзидарә органнары арасындагы килешү нигезендә дә, жирле бюджет акчаларынан файдаланып, башка хужалык эшчәнлеген гамәлгә ашыра алалар;

4) әлеге органнар һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектларын Жирлек Советына, Жирлек башлыгына һәм Жирлек башкарма комитетына кертергә хокуклы.

12. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары инициатив проектны проект инициаторлары сыйфатында тәкъдим итә алалар.

13. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе әлеге Устав һәм Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Статья 22. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру максатларында, халык инициативасы белән, Жирлекнең жирле үзидарә органнары инициативасы белән, территориаль ижтимагый үзидарә Уставы проектын эшләүне һәм территориядә яшәүче гражданның жылышларын оештыруны гамәлгә ашыручы инициатив төркем оештырыла, аның чикләрендә әлеге территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотыла.

2. Гражданны жылышы жирлекнең тиешле территориясендә территориаль ижтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйле мәсьәләләр буенча Жирлек Советында гражданны жылышын тәкъдим итәргә вәкаләтле вәкилле (вәкилләрен) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә территориаль ижтимагый үзидарә уставы теркәлү вакытыннан Жирлек Советы тарафыннан гамәлгә куелган дип санала.

Статья 23. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданны жылышының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) Жирлек Башлыгына тапшыра:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гражданны жылышының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган гариза;

2) территориаль ижтимагый үзидарә оештыру турында карар кабул ителгән гражданны жылышының беркетмәсе, анда, фамилиясен, исемен, этисенең исемен, туган көнен, сериясен, паспорт бирү номерын һәм датасын, гражданин паспортын алыштыручы документны, һәр вәкаләтле вәкилнең яшәү урыны адресын күрсәтеп, гражданны жылышының беркетмәсе.;

3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставының ике нөсхәсе.

2. Башка документларны тапшыру турындагы таләп, әлеге статьяның 1 пунктында билгеләнгән документлардан тыш, рөхсәт ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документлар алу турында, исемлек һәм аны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек Башлыгы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турындагы документлар кергән көннән ике атна эчендә аның уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турында Жирлек Советы карары проектын алдан карауны һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм жирлек Советы утырышында киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы.

5. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында яисә аны теркәүдән баш тарту турында карар кабул итә, әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны алганнан соң 30 көн эчендә Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителә. Уставны теркәүдән баш тарту мотивлаштырылган булырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигезләр булырга мөмкин:

1) территориаль ижтимагый үзидарә уставының нормалары Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына, жирлек Уставына, башка муниципаль хокукый актларга каршы килү;

2) әлеге Уставның 21 маддәсендәге 4 пункты таләпләрен үтәмәү.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә оештыруның максатка ярашсызлыгы аркасында рәхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча дәлилләнгән карар өч көн дәвамында рәсми рәвештә гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) язма рәвештә житкерелергә тиеш.

9. Жирлек Советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында карар кабул иткән очракта, уставның бер нөсхәсе, аны теркәү турындагы тамга белән, гражданнар жыелышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче нөсхәсе жирлек Советында саклана.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә уставына кертелә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан теркәлергә тиеш. Күрсәтелгән үзгәрешләр һәм өстәмәләр аларны теркәгән көннән үз көченә керә.

Статья 24. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле үзидарә органнары һәм авыл торак пунктында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен, жирлектә урнашкан торак пунктта жирле эһәмияткә ия булган мәсьәләләрне хәл иткәндә авыл торак пункты старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасыннан, авыл торак пункты гражданнары жыены тәкъдиме буенча, составына әлеге авыл торак пункты кергән авыл торак пунктының старостасы Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дәүләти вазыйфа, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфа яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат түгел, ул хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм алар белән турыдан-туры бәйле жирле үзидарә органнары белән мөнәсәбәтләрдә тора алмый.

Тарихи һәм башка жирле традицияләргә исәпкә алып, Татарстан Республикасы законы белән торак пункт старостасы вазыйфасының башка атамасы билгеләнергә мөмкин.

4. Авыл торак пунктының старостасы итеп түбәндәгә кеше билгеләнә алмый:

1) дәүләт вазыйфасын, дәүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылган;

3) юкка чыгарылмаган яки алынмаган хөкем ителүе бар.

5. Торак пунктның старостасының вәкаләтләре срогы муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнә һәм ул ике елдан ким һәм биш елдан да артык була алмый.

Авыл торак пункты старостасының вәкаләтләре әлегә авыл торак пункты кергән Жирлек Советы карары белән, авыл торак пункты гражданның жыены тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принципнары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131 - ФЗ номерлы Федераль законның 40 статьясындагы 10 өлешенә 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

6. Авыл торак пункты старостасы, аңа йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пункттында жирле әһәмияткә мәсьәләләргә хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр, һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән гражданның жыеннарында, жыелышларында, конференцияләрендә катнашу юлы белән дә хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри карап тикшерелергә тиешле мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә, шул исәптән рәсмиләштерелгән муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә рәсмиләштерелгән мөрәжәгатьләргә һәм тәкъдимнәргә жиберә;

3) жирле үзидарә оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча авыл торак пункттында яшәүчеләргә хәбәр итә, шулай ук жирле үзидарә органнарыннан алынган башка мәгълүматны аларга житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына гавами тыңлаулар һәм ижтимагый фикер алышулар оештыруда һәм үткәрүдә, авыл торак пункттында аларның нәтижеләрен халыкка житкерүдә ярдәм итә;

5) авыл торак пункттында яшәүчеләр өчен өстенлекле әһәмияткә ия булган мәсьәләләр буенча инициатив проект кертү турында инициатива белән чыгыш ясарга хокуклы;

6) Жирлек Советының әлегә Уставта һәм (яисә) норматив хокукый актында каралган башка вәкаләтләргә һәм хокукларны Татарстан Республикасы Законы нигезендә гамәлгә ашыра.

7. Эшчәнлек гарантияләре һәм авыл торак пункт старостасының статусының башка мәсьәләләре әлегә Устав һәм (яисә) Жирлек Советының норматив хокукый акты белән Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнергә мөмкин.

Статья 25. Гавами тыңлаулар, ижтимагый фикер алышулар

1. Жирлек Советы, Жирлек башлыгы катнашында жирле әһемияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый актлар проектларын тикшерү өчен халык алдында тыңлаулар үткәргә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы инициативасы белән үткәрелә.

Халык яки авыл Жирлеге Советы инициативасы белән үткәрелә торган ачык тыңлаулар Жирлек Советы, ә Жирлек Башлыгы инициативасы белән Жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Ачык тыңлауларга чыгарылырга тиеш:

1) Жирлек Уставы проекты, шулай ук әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, жирлек Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яисә Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында төгәл яңадан күрсәтү формасындагы үзгәрешләр кертелгән очрактан тыш;

2) Жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәлеше турында хисап;

3) Жирлекнең социаль-иқтисадый үсеше стратегиясе проекты;

4) Жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә жирлекне үзгәртеп кору өчен тавыш бирү юлы белән яисә гражданныр жыеннарында белдерелгән Жирлек халкының ризалыгын алу таләп ителә торган очрактан тыш.

4. Гавами тыңлаулар үткәрү турындагы карар, әгәр законнарда башкасы каралмаган булса, Жирлек Советы яисә Жирлек Башлыгы тарафыннан муниципаль хокукый акт проекты каралган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

5. Ачык тыңлаулар уздыру турындагы карар, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, гавами тыңлаулар үткәргән көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча, гавами тыңлаулар уздыру вакыты һәм урыны күрсәтелгән тиешле муниципаль хокукый акт проекты басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Халык алдында тыңлаулар үткәрү турындагы карар басылып чыккан көннән алып һәм алар үткәрелгән көнгә кадәр жирлек башлыгына халык алдында тыңлауларга чыгарыла торган мәсьәлә буенча язмача тәкъдимнәр һәм искәрмәләр, шул исәптән муниципаль хокукый акт проектына карата ачык тыңлауларга чыгарыла торган төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жиберергә хокуклы. Жирлек башлыгы кәргән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Күрсәтелгән тәкъдимнәр һәм искәрмәләр гавами тыңлауларда катнашучыларга житкерелә.

7. Гавами тыңлаулар, гамәлдәге законнарда башкача каралмаган булса, муниципаль хокукый акт проектына карау көненә 7 көннән дә соңга калмыйча үткәрелә. Халык алдында тыңлаулар белгечләр, экспертлар, кызыксынган затларны чакырып үткәрелә.

8. Ачык тыңлаулар үткәрү нәтижәләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнең вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, алар компетенциясенә гавами тыңлауларга чыгарылган муниципаль хокукый акт проектына кабул итү кертелгән.

9. Ачык тыңлаулар нәтижеләре, кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләнүен дә кертеп, гавами тыңлаулар уздырганнан соң 3 көннән дә соңга калмыйча, гамәлдәге законнарда башкача каралмаган булса, бастырып чыгарылырга тиеш.

10. Ачык тыңлауларны оештыру һәм үткөрү тәртибе Жирлек Советы тарафыннан расланган ачык тыңлаулар турында Нигезләмә белән билгеләнә, ул жирлек халкына гавами тыңлаулар үткөрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр итүне, муниципаль хокукый акт проекты белән алдан танышуны, шул исәптән аны «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында түбәндәге адрес буенча урнаштыруны күздә тотарга тиеш: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/>, жирлек халкы тарафыннан фикер алышуга чыгарылган муниципаль хокукый акт проекты буенча үз искәrmәләрен һәм тәкъдимнәрен, шул исәптән рәсми сайт аша, жирлек халкын гавами тыңлауларда катнашуны, гавами тыңлаулар нәтижеләрен бастырып чыгаруны (халыкка житкерүне), кабул ителгән карарларның дәлилләнгән нигезләнүен дә кертеп, аларны рәсми сайтка урнаштыру юлы белән бирү мөмкинлеге.

Жирлек Советының норматив-хокукый актлары нигезендә, әлеге өлешнең беренче абзацында күрсәтелгән материалларны һәм мәгълүматларны урнаштыру, жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый акт проекты буенча үз искәrmәләрен һәм тәкъдимнәрен бирү мөмкинлеген тәмин итү, шулай ук жирлек халкының гавами тыңлауларда катнашу өчен, рәсми сайтның мондый максатлары өчен мәжбүри файдалану таләпләрен үтәп, «Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең (функцияләрнең) Бердәм порталы» федераль дәүләт мәгълүмат системасы кулланылырга мөмкин дип билгеләнергә мөмкин, әлеге статьяның максатлары өчен аны куллану тәртибе Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

11. Жәмәгать тыңлауларын үткөрү тәртибе шулай ук шәһәр төзелеш эшчәнлеге турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып, Жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнергә мөмкин.

12. Генераль план проекты, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проекты, Территорияне планлаштыру проекты, территорияләрне межалау проекты, территорияләрне төзекләндерү кагыйдәләре проекты, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары, капитал төзелеш объектларын рөхсәт ителгән төзелешнең, реконструкцияләүнең чик параметрларынан читкә китүгә рөхсәт бирү турындагы карарлар проектлары буенча, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларынан файдалану рөхсәт ителгән бер төрне башка төргә үзгәртү мәсьәләләре буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренең расланган кагыйдәләре булмаган очракта, шәһәр төзелеш эшчәнлеге турындагы законнар нигезендә, гавами тыңлаулар яисә жәмәгать тыңлаулары үткәрелә.

Статья 26. Гражданнар жыелышы

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу, халыкка жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары эшчәнлеге турында мәгълүмат бирү, инициативалы проектларны кертү һәм аларны карау, муниципаль берәмлек территориясә өлешендә территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә

ашыру мәсьәләләре буенча фикер алышу өчен гражданнар жыелышлары үткәренелгә мөмкин. Гражданнар жыелышлары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыелышы халык, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы инициативасы белән, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткәренелә.

3. Жирлек Советы яисә авыл Жирлек башлыгы инициативасы белән үткәренелә торган гражданнар жыелышы Жирлек Советы яисә Жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча үткәренелә торган гражданнар жыелышы территориаль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлегә территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләре, жыелышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә 10 процент тәшкит иткән гражданнар төркеменә язмача тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

Гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимдә аны карап тикшерүгә чыгарыла торган мәсьәләләр исемлегә, жыелышны үткәрү вакыты һәм урыны булырга тиеш. Тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелышны үткәрү инициативасы белән бер төркем гражданнар - бу гражданнар мөрәжәгать итсә, аларның һәркайсының фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен, яшәү урынын күрсәтеп.

Жирлек Советы яқындагы сессиядә гражданнар жыелышын үткәрү турындагы тәкъдимне карый.

Жирлек советы гражданнарның жыелышын үткәрүдән аның максатка яраксызлыгы аркасында баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм үткәрү тәртибе территориаль ижтимагый үзидарә Уставы белән билгеләнә.

Гражданнар жыелышында инициатив проектларны кертү һәм аларны карау мәсьәләләре буенча уналтынчы яшькә житкән тиешле территориядә яшәүчеләр катнашырга хокуклы. Инициатив проектларны кертү мәсьәләләрен карау һәм тикшерү максатларында гражданнар жыелышын билгеләү һәм уздыру тәртибе муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыелышын үткәрү вакыты һәм урыны турында һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләр жыелыш уздырылган көнгә кадәр жиде көннән дә соңга калмыйча, массакуләм мәгълүмат чараларын, почта хәбәрләрен, һәр фатирны (шәхси) йөрөп, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чараларны кулланып хәбәр итәләр.

Гражданнар жыелышына әзерлек һәм аны үткәрүне Жирлек Башкарма Комитеты тәэмин итә.

7. Жыелышлар эшендә әлегә территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия 18 яшькә житкән гражданнар катнаша ала. Жыелышта катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны муниципаль сайлаулар уздырганда файдаланыла торган Россия Федерациясә чикләрендә булу урыны һәм яшәү урыны буенча Россия Федерациясә гражданнарын төркәүне исәпкә алу күрсәткечләре нигезендә билгеләнә.

Гражданнар жылышы жылышта катнашырга хокуклы гражданнар саныннан кимендә өчтән бер өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Жылыш карарлары жылышта катнашкан гражданнарның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

8. Гражданнар жылышы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларына мөрәжәгатьләр кабул итәргә, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жылышын бирергә вәкаләтле затларны сайларга мөмкин.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар жылышы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жылышы тарафыннан кабул ителгән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш, әгәр мөрәжәгатьләрдә булган мәсьәләләргә хәл итү алар компетенциясенә керә икән, язмача җавап җибәрелә.

11. Гражданнар жылышын билгеләү һәм үткөрү тәртибе, шулай ук гражданнар жылышының вәкаләтләре федераль закон, әлеге Устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жылышы нәтижеләре рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка җиткерелергә) тиеш.

Статья 27. Гражданнарконференциясе (делегатлар жылышы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча фикер алышу һәм жирлектәге барлык халык вәкилләренә фикерен ачыклау зарурилыгы очрагында үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүчеләр арасынан гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) гражданнар жылышын чакыру авырайган, шул исәптән тиешле территориядә яшәүче һәм гражданнар жылышында катнашырга хокуклы кешеләр саны 100 кешедән артып киткән очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) гражданнар жылышының вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) халык, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы инициативасы белән үткәрелә. Жирлек Советы яки Жирлек башлыгы инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) Жирлек Советы яисә Жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы белән үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) Жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы), әгәр анда сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хокуклы дип санала. Конференция карарлары (делегатлар жылышлары) конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышы белән кабул ителә.

5. Гражданнарны (делегатлар жылышларын) билгеләү һәм үткөрү, делегатларны сайлау тәртибе әлеге Устав һәм Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә,

6. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча гражданнар конференциясе (делегатлар жылышы) территориаль ижтимагый үзидарә уставында каралган тәртиптә һәм очракларда билгеләнә һәм үткәрелә.

7. Гражданнар (делегатлар жылышылары) конференциясе нәтижеләре аны уздырганнан соң бер ай эчендә рәсми халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

Статья 28. Гражданнардан сораштыру

1. Гражданнарны сораштыру Жирлекнең бөтен территориясендә яисә аның территориясендә бер өлешендә, халыкның фикерен ачыклау һәм жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары тарафыннан карарлар кабул иткәндә исәпкә алу өчен үткәрелә.

Сораштыру нәтижеләре тәкъдим итү характерына ия.

2. Гражданнарны сораштыруда сайлау хокукына ия гражданнар катнаша ала. Гражданнарның инициатив проекты яклауга карата фикерләрен ачыклау мәсьәләсе буенча үткәрелгән сораштыруда уналты яшыкә житкән инициативалы проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителә торган Жирлек яки аның бер өлешендә яшәүчеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнарны сораштыру инициатива буенча үткәрелә:

1) Жирлек Советы яисә Жирлек башлыгы-жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - Жирлек жирләренең максатчан билгеләнешен республика һәм республика әһәмиятендәге объектлар өчен үзгәртү турында карарлар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен;

3) уналтынчы яшыкә житкән инициатив проектны гамәлгә ашыру тәкъдим ителгән Жирлек халкы яисә аның өлешендә яшәүчеләр - әлеге инициатив проектны яклауга гражданнарның фикерен ачыклау өчен.

4. Гражданнарны сораштыру билгеләү һәм үткәрү тәртибе әлеге Устав һәм (яисә) Татарстан Республикасы Законы нигезендә Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораштыру билгеләү турында карар жирлек Советы тарафыннан кабул ителә. Гражданнар арасында сораштыру үткәрү өчен Алексеевск муниципаль районының рәсми сайты «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә түбәндәге веб-адрес буенча файдаланырга мөмкин: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/>.

Жирлек Советының гражданнарны сораштыруны билгеләү турындагы карарында билгеләнә:

1) сораштыру үткәрү датасы һәм сроклары;

2) сораштыру уздыганда тәкъдим ителә торган (тәкъдим ителә торганнар) мәсьәләне (мәсьәләләрне) формулировкалау;

3) сораштыру үткәрү методикасы;

4) сораштыру кәгазе формасы;

5) сораштыруда катнашучы гражданнарның минималь саны;

6) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтынан <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/> файдаланып, гражданнар арасында сораштыру уздырган очракта, сораштыруда катнашучыларны идентификацияләү тәртибе.

6. Гражданнарга, гражданнардан сораштыру үткәрү турында аны үткәрү алдыннан кимендә 10 көн кала хәбәр ителергә тиеш.

7. Гражданнарны сораштыруны эзерләүгә һәм үткәругә бәйле чараларны финанслау гамәлгә ашырыла:

1) Жирлек бюджеты акчалары исәбеннән-Жирлекнең жирле үзидарә органнары яки Жирлек халкы инициативасы буенча сораштыру үткәргәндә;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән - Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораштыру уздырганда.

8. Сораштыру нәтижеләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Сораштыру нәтижеләре белән теләсә кайсы гражданин таныша ала. Сораштыру нәтижеләре Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул иткәндә мәжбүри исәпкә алынырга тиеш.

Статья 29. Жирле эһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләр буенча халык фикер алышуы

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын һәм жирле эһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуына чыгару турындагы карар Жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы яисә тиешле территориядә яшәүче гражданныр таләбе буенча Жирлек Советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль хокукый акт проекты тексты һәм халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар, аларны халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча, массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыга, Жирлек халкына танышу өчен мөмкин булган урыннарда жиберелә, башка ысуллар белән халыкка игълан ителә.

3. Халык фикер алышуына мәсьәлә чыгару белән бер үк вакытта Жирлек Советы фикер алышу барышында кергән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләрне карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, әлегә максат өчен махсус комиссия төзиләр.

4. Жирлек Советы жирле эһәмияткә ия булган муниципаль хокукый актлар проектлары һәм башка мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышуны тәмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр Жирлек Советына юллана.

6. Муниципаль хокукый акт проектлары һәм жирле эһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәртмәләр Жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышуы нәтижеләре турында халыкка бер ай вакыт эчендә хәбәр ителә.

Статья 30. Жирле үзидарә органнарына гражданныр мөрәжәгатә

1. Гражданныр Жирлекнең жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм күмәк мөрәжәгать итәргә хокуклы.

2. Гражданныр мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясе гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «Татарстан Республикасында гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибе турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданныр мөрәжәгатьләрен карау тәртибен һәм срокларын бозган өчен Жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы.

Статья 31. Жирлекнең ижтимагый (консультатив) советлары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча карарлар эшлэгәндә һәм гамәлгә ашырганда халыкның ихтыяжларын һәм мәнфәгатьләрен исәпкә алу, жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру максатларында Жирлекнең Ижтимагый Советы барлыкка килә.

2. Жирлекнең Ижтимагый Советы жирлек халкының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм башка коммерцияле булмаган оешмаларның үз теләге белән катнашуы нигезендә формалаша.

3. Жирлекнең Ижтимагый Советын формалаштыру тәртибе, аның утырышларын үткәрү һәм карарлар кабул итү тәртибе, мәгълүмат бирү, консультация бирү һәм башка мәсьәләләр буенча Жирлекнең жирле үзидарә органнарының хокуклары, бурычлары һәм жаваплылыгы, аны тарату процедурасы, шулай ук аны оештыру һәм эшчәнлегенә башка мәсьәләләре Жирлек Советы тарафыннан расланган Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Башка ижтимагый (консультатив) Советлар Жирлекнең жирле үзидарә органнарында аларның карарлары нигезендә барлыкка килергә мөмкин.

5. Ижтимагый (консультатив) Советларда эш ижтимагый башлангычларда алып барыла.

Статья 32. Гражданнарның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка рәвешләре

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә халык тарафыннан турыдан-туры жирле үзидарә гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы белән беррәттән гражданнар жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килми торган башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры катнашуы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклелек принципларына нигезләнә.

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарәдә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ЖИРЛЕК СОВЕТЫ

Статья 33. Жирлек Советы - жирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Жирлек Советы Жирле үзидарәнең даими эшләүче коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.

2. Жирлек Советының рәсми атамасы-Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлегә» муниципаль берәмлеге Советы.

Кыскартылган исеме- Ромодан авыл жирлегә Советы. (алга таба текст буенча-Жирлек Советы).

3. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты-5 ел.

4. Жирлек Советы Жирлек халкына хисап тотә һәм аның контролендә була.

5. Жирлек Советының исеме язылган мөһерә, бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 34. Жирлек Советы составы

1. Жирлек Советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайланучы 7 депутаттан тора.

2. Жирлек Советы аның составына жирлек Советының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән ике депутат сайланганда тулы вәкаләтле булып тора.

Статья 35. Жирлек советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрән тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.

2. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә, вәкаләтләре даими булмаган рәвештә гамәлгә ашырыла. Даими нигездә бер Жирлек Советы депутаты эшли ала. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре аны сайлаудан башлана һәм яңа чакырылыш Жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

3. Жирлек Советы депутатына үз вәкаләтләрән даими булмаган рәвештә гамәлгә ашыру өчен эш урынын (вазыйфасын) саклап калу гарантияләнгән, аның дәвамлылыгы әлеге устав белән Татарстан Республикасы Законы нигезендә билгеләнгән һәм аена дүрт эш көне тәшкил итә.

4. Жирлек Советы депутаты, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрена 131-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән очрактан тыш, башка муниципаль берәмлекнең вәкилле органы депутаты вәкаләтләрән бер үк вакытта үти алмый.

Жирлек Советы депутаты, әлеге Уставта билгеләнгән очрактан тыш, депутат эшчәнлеген даими булмаган нигездә, төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт вазыйфаларын башкару белән бергә алып бара.

5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә, шул исәптән депутатның түбәндәге бурычларын үтәргә тиеш:

1) шәхсән яисә аның якин туганнарына кагылышлы мәсьәләләргә хәл иткәндә жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазыйфаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданны эшчәнлегенә йогынты ясау өчен депутат статусыннан файдаланмаса;

2) депутат вазыйфаларын объектив башкаруда шик уятырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яисә Жирлек Советы абруена зыян китерергә сәләтле низаглы ситуацияләрдән котылырга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы янаганда - шәхси кызыксыну депутат вазыйфаларының объектив башкарылуына тәсир итә яки йогынты ясый ала торган ситуациядә - бу хакта Жирлек Советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтын булдырмауга яисә жайга салуга юнәлтелгән аның карарын үтәргә;

4) Жирлек Советында билгеләнгән Халык алдында чыгыш ясау кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутат эшчәнлегенә белән бәйле булмаган максатларда, Федераль закон нигезендә конфиденциаль характердагы мәгълүматка кертелгән, депутат

вазыйфаларын үтәү белән бәйлә рәвештә аңа билгеле булган мәгълүматларны таратмаса һәм кулланмаса;

б) физик һәм юридик затлардан (бүләкләр, акчалата бүләк, ссудалар, хезмәт күрсәтүләр, күнел ачу, ял итү, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләүләр) депутат вазыйфаларын үтәүгә бәйлә рәвештә акчалата бүләк алмаса.

6. Үз вәкаләтләрен даими нигездә гамәлгә ашыручы депутат хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсэн яки ышанычлы затлар аша шөгыльләнәргә;

2) түбәндәге очраклардан тыш, коммерцияле яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашырга:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органында, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлаулы органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милекчеләре ширкәтләренең гомуми жыеельшында катнашу;

б) Татарстан Республикасы Законнда билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президентына (Татарстан Республикасы Премьер-министрына) алдан хәбәр итеп (сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органында, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлаулы органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында түләүсез нигездә катнашудан, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милекчеләре ширкәтләренең гомуми жыеельшында катнашудан тыш;) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу;

в) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советында, Муниципаль берәмлекләрнең бүтән берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исеменнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталында өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукый актлар нигезендә, муниципаль берәмлек идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен гамәлгә куючы (акционер, катнашучы) булган оешманың идарә итү органнарында һәм муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен бушлай тәкъдим итү;

д) федераль законнарда каралган башка очраклар;

3) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыльләнәргә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дәүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

4) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

7. Жирлек Советы депутаты 2008 елның 25 декабрдәгә "Коррупциягә каршы тору турында" 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне һәм тыюларны һәм бурычларны үтәргә тиеш.

Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы «Коррупциягә каршы тору турында» Федераль законда, 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ номерлы «Дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы «Аерым категориядәгә затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» Федераль законда, 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда башкасы каралмаган булса, билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәгән очракта вакытыннан алда туктатыла.

8. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты тарафыннан керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында Россия Федерациясенен коррупциягә каршы тору турындагы законнары нигезендә тапшырыла торган мәгълүматның дәрәслеген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы премьер-министры) карары буенча Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

Әлеге статьяның 7.2 өлеше нигезендә үткәрелгән тикшерү нәтижәсендә 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы «Коррупциягә каршы тору турында» Федераль закон, 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ номерлы «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы «Аерым категориядәгә затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләрне, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яисә күрсәтелгән затларга карата Жирлек Советына яисә судка башка җаваплылык чарасын куллану турында гариза белән мөрәҗәгать итә.

Үз керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигы булмаган балаларының керемнәре, чыгымнары, мөлкәтләре һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында дәрәс булмаган мәгълүмат биргән Жирле Совет депутатына карата, әгәр дә бу мәгълүматларны бозып күрсәтү мөһим булмаса, түбәндәгә җаваплылык чаралары кулланылырга мөмкин:

1) кисәтү;

- 2) жирлек Советы депутатын Жирлек Советындагы вазыйфадан азат итү, аның вәкаләтләре вакыты беткәнче Жирлек Советында вазыйфа биләүдән мәхрүм итү;
- 3) даими нигездә вәкаләтләрне гамәлгә ашырудан азат итү, аның вәкаләтләре вакыты беткәнчегә кадәр даими нигездә вәкаләтләрнен гамәлгә ашыру хокукыннан мәхрүм итү;
- 4) вәкаләтләре срогы тәмамланганчы Жирлек Советында вазифаларны биләүне тыю;
- 5) вәкаләтләре чоры туктатылганчы даими нигездә вәкаләтләр башкаруны тыю.

Жирлек Советы депутатына әлеге статьяның 7 өлешендә күрсәтелгән җаваплылык чараларын куллану турында Карар кабул итү тәртибе Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль хокукый акт белән билгеләнә.

Муниципаль вазыйфаларны биләүче затларның керемнәре, чыгымнары, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында турындагы мәгълүмат «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Алексеевск муниципаль районының рәсми порталына түбәндәге адрес буенча урнаштырыла: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/> яисә муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә масса күләм мәгълүмат чараларына бастырып чыгару өчен бирелә.

9. Жирлек Советы тепутатларын жинаять яисә административ җаваплылыкка тартканда, аларны жинаять яисә административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлаганда, кулга алганда, тентүдә, сорау алганда, аларга карата жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр башкарылганда, шулай ук депутатларга карата оператив-эзләү чаралары уздырганда, шулай ук алар биләгән торак һәм (яисә) хезмәт биналары, аларның багажлары, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, язышулары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чаралары, алар ия булган документларга карата хокулары гарантиясе федераль законнар белән билгеләнә.

10. Жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм депутат статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аларның вәкаләтләре вакыты чыкканнан соң да, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге нигезләмә депутат тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозу очракларына кагылмый.

11. Жирлек Советы депутаты, даими нигездә вәкаләтләрнен башкаручы, граждан, административ яки жинаять эше буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очракларыннан тыш) буларак яки административ хокук бозу турында эш буенча катнаша алмый.

12. Жирлек Советы депутатына, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән форма буенча, алдан Татарстан Республикасы Презентына хәбәрнамә биреп коммерцияле булмаган оешмалар белән идарә итүдә түләүсез катнашу хокукы бирелде. (45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 29 статьясындагы 3 өлеше һәм күрсәтелгән Законга 2 нче кушымта).

Статья 36. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән үзара мөнәсәбәтләре

1. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятие, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элемтәдә тора.

Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды территорияләрендә, аларны уздыру тормыш белән тәэмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элемтә объектларының функцияләвен бозу, жәяүлеләрнең һәм (яки) транспорт чараларының хәрәкәтенә комачаулык тудырмау яки гражданның торак урыннарына яки транспорт, яки социаль инфраструктура объектларына керүенә юл япмау шарты белән үткәрелә. Мондый очрашулар турында Россия Федерациясе субъекты Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яисә жирле үзидарә органнарына хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта Жирлек Советы депутаты күрсәтелгән органнарда аларны үткәрү датасы һәм вакыты турында алдан хәбәр итәргә хокукы.

Жирле үзидарә органнары Жирлек Советы депутатларының сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгелиләр, шулай ук Жирлек Советы депутатларының сайлаучылар белән очрашуларын үткәрү өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган урыннар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгелиләр.

Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән очрашулары Россия Федерациясенә жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турындагы законнары нигезендә үткәрелә.

Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән жыелышлар, митинглар, демонстрацияләр, урам йөрешләре һәм пикетлар турында Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган гавами чара формасында сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яисә үткәрүгә комачаулау Россия Федерациясе законнары нигезендә административ җаваплылыкка китерә.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында җаваплы һәм аларга хисап тотта.

3. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында елга бер тапкырдан да ким булмаган тапкыр, эшләре турында хисап тотта, Жирлек Советы эше турында даими хәбәр итә, шулай ук айга бер тапкыр сайлаучыларны кабул итә.

4. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәэмин итү буенча законнарда каралган чаралар күрергә, шул исәптән алардан кергән тәкъдимнәрне, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм үз вакытында хәл итәргә тиеш.

Статья 37. Яңа сайланган Жирлек Советының эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш Жирлек Советы беренче утырышка депутатлар сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе сайланганда жыела. Сайлаулардан соң беренче булып Жирлек Советы утырышын Жирлек Башлыгы чакырты, ә ул булмаган очракта - Жирлек сайлау комиссиясе тарафыннан.

2. Сайлаулардан соң Жирлек Советының беренче утырышын яңа Жирлек Башлыгы сайланганчы Жирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара

Статья 38. Жирлек Советының вәкаләтләре

1. Жирлек Советы компетенциясендә саналалар:

- 1) Жирлек Уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр һәм өстәмэләр кертү;
- 2) жирлек бюджетын һәм аның үтөлеше турында хисапны раслау;
- 3) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгару, алар буенча ставкалар күләмен билгеләү, салымнар һәм жыемнар турында Россия Федерациясе законнары нигезендә аларны түләү буенча ташламалар бирү;
- 4) Жирлекнең социаль-икътисадый үсеше стратегиясен раслау;
- 5) Жирлекнең рәсми символларын билгеләү;
- 6) Жирлек Советына депутатлар сайлау датасын билгеләү;
- 7) Жирлек Советына депутатлар сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 7) жирле референдум билгеләү;
- 8) Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору турында инициативаны тәкъдим итү;
- 9) Жирлек Башлыгын сайлау;
- 10) Жирлек Башлыгын отставкага жиберү турында карар кабул итү;
- 11) Алексеевск муниципаль районы Советына Жирлек Советы депутатлары арасынан Жирлек вәкилен сайлау.;
- 12) Жирлекнең Башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренең чик санын билгеләү;
- 13) Жирлек Сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
- 14) Жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү билгеләү;
- 15) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 16) Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау;
- 17) Жирлек территориясендә гомуми мәжбүри кагыйдәләр билгеләү;
- 18) Жирлекнең муниципаль милкендәге мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен билгеләү;
- 19) муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында карарлар кабул итү тәртибен, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә һәм, әгәр федераль законнарда башкача каралмаган булса, тарифларны билгеләү тәртибен билгеләү;
- 20) Жирлекнең муниципальара хезмәттәшлек оешмаларында катнашу тәртибен билгеләү;
- 21) Жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлеген матди-техник һәм оештыру ягынан тәэмин итү тәртибен билгеләү;
- 22) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрен башкаруны контрольдә тоту;
- 23) муниципаль махсулаштырылган торак фондыннан торак урыннары бирү тәртибен билгеләү;
- 24) территорияль ижтимагый үзидарә органнарына Жирлек бюджетыннан кирәкле акчалар бүлеп бирү шартларын һәм тәртибен билгеләү;
- 25) Жирлек Советы регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;
- 26) муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру, муниципаль гарантияләр бирү, муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне чыгару тәртибен билгеләү;

27) жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларына, жирле үзидарәнең сайланулы органнары әгъзаларына, Жирлек Советы депутатларына, муниципаль хезмәткәрләргә һәм муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләренә һөнәри белем бирүне һәм өстәмә һөнәри белем бирүне оештыру, мәгариф турында Россия Федерациясе законнарында һәм муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган тәртиптә муниципаль хезмәт өчен кадрлар әзерләүне оештыру.

2. Жирлек Советы Жирлек башлығының, Жирлек Башкарма комитеты житәкчесенә аларның эшчәнлегенә, Жирлек Башкарма комитеты һәм Жирлек Башлығына караган башка жирле үзидарә органнарының эшчәнлегенә, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында еллык отчетларын тыңлай.

3. Жирлек Советы яисә аерым депутатлар (депутатлар төркемнәре) тарафыннан, нинди дә булса формада, аны үтәү барышында, Жирлек бюджеты акчалары белән идарә итү һәм эш итү рәхсәт ителми, Жирлек Советы һәм депутатлар Советы эшчәнлеген тәмин итүгә җибәрелә торган Жирлек бюджеты акчаларыннан кала.

Статья 39. Жирлек Советының эш тәртибе

1. Жирлек Советының эш тәртибе әлегә Устав һәм Жирлек Советының Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек Советы эшчәнлегенә төп формасы-аның утырышлары, аларда Жирлек Советы компетенциясенә караган мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек Советы утырышы, әгәр анда Жирлек Советына сайланган депутатлар санының кимендә 50% ы катнашса, хокуклы була.

4. Жирлек Советының чираттагы утырышлары кирәк булган саен, әмма кимендә өч айга бер тапкыр үткәрелә. Чираттан тыш утырышлар Жирлек Башлығы яисә депутатлар төркеме инициативасы белән Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлешен чакырыла.

5. Совет утырышлары Жирлек Башлығы тарафыннан чакырыла. Жирлек Советы депутаты һәм чакырылган затлар чираттагы утырышның вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, ә чираттан тыш утырыш - бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советы утырышлары ачык һәм ачык үткәрелә. Жирлек Советының ачык утырышларында жирлекнең һәр кешесенә катнаша ала.

Регламентта каралган очракларда, Жирлек Советы ябык утырыш үткәрү турында Карар кабул итәргә хокуклы, анда бары тик Жирлек Советы чакырган затлар, шулай ук утырышта законнар нигезендә катнашырга хокуклы затлар гына катнаша ала.

7. Жирлек Советының һәр утырышында утырыш беркетмәсен алып барыла. Утырыш беркетмәсенә утырышны үткәрү датасы, урыны һәм вакыты турында белешмәләр кертелә, карала торган барлык мәсьәләләр күчәрелә һәм тавыш бирү нәтижеләренә күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Жирлек советы утырышы беркетмәсенә Жирлек Башлығы кул куйганнан соң, аның белән жирлектәге һәр кеше таныша ала.

8. Жирлек Советы утырышларында һәр депутат бер тавышка ия. Жирлек Советы депутаты үзенә тавыш бирү хокукын шәхсән үзе гәмәлгә ашыра. Жирлек Советы

ты утырышларында тавыш бирү ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Тавыш бирүнең һәр төрөн куллану очраklары әлеге Устав, Жирлек Советы Регламенты белән билгеләнә.

Статья 40. Жирлек Советында Фракцияләр

1. Жирлек Советында фракцияләрнең эшчәнлегенә тәртибе законнар һәм (яки) Жирлек Советының Регламенты яисә башка норматив хокукый акты белән билгеләнә.

2. Бетерү яки үзгәртеп кору белән бәйле рәвештә, сәяси партия эшчәнлегенә туктатылган очракта, аның фракциясә эшчәнлегенә, шулай ук әлеге фракциядә депутатларның әгъзалыгы юридик затларның бердәм дәүләт реестрына тиешле язма кертелгән көннән туктатыла.

3. Бермандатлы сайлау округы буенча сайланган һәм фракциягә керә торган депутат бары тик ул фракциягә кергән сәяси партия әгъзасы гына була ала.

Статья 41. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген Жирлек Башлыгы оештыра.

2. Жирлек Советы Регламенты нигезендә, Жирлек Советы компетенциясенә кергән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, депутатлар арасынан, Жирлек Башлыгынан тыш, даими яки вакытлы комиссияләр төзелә ала һәм (яки) һәм (яки) әлеге мәсьәләләрне әзерләү өчен җаваплы депутатлар жирлек советы эшчәнлегенә төп юнәлешләре буенча билгеләнә. Жирлек Советы депутаты икедән дә артмаган даими комиссиядә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программалар, Жирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, Жирлек Советы каршында иң мөһим мәсьәләләр буенча фикер алышу өчен, аның карары буенча депутатлар, Жирлек Башкарма комитеты, иҗтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр, белгечләр, экспертлар һәм Жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемнәре төзелергә мөмкин.

Статья 42. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләр башкару

1. Жирлек Советы Жирлек территориясендә әлеге Уставның, Жирлек Советы тарафыннан кабул ителә торган норматив актларның үтәлешен, Жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын куллануны, Жирлекнең үсеш программаларын куллануны, Жирлекнең Башкарма комитеты һәм аның җитәкчесә эшчәнлегенә контрольдә тоту.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфай затлары тарафыннан закон, әлеге Устав һәм башка муниципаль хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, Жирлек Советы карары белән, депутатлар арасынан әлеге фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзелергә мөмкин.

3. Законнар нигезендә, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы инициативасы белән, Жирлек бюджеты акчаларын максатчан файдалану, муниципаль милекне файдалануның нәтиҗәлегенә буенча тикшерүләр (ревизияләр) үткәрелергә мөмкин. Күрсәтелгән контроль һәм экспертиза-аналитика чараларын үткәргү тәртибе Жирлекнең ревизия комиссиясә турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты, аның җитәкчесә, предприятиеләре, учреждениеләре, оешмалары, вазыйфай затлары, территориаль иҗтимагый үзидарә органнары, әгәр законда башкасы билгеләнмәгән булса, Жирлек Советы, аның

контроль комиссияләре депутаты, Жирлек Советы карамагына караган мәсьәләләр буенча соратып алынган мәгълүматны бирергә тиеш, ә кануннарны, муниципаль хокукый актларны бозган очракта, гаепле затларны җаваплылыкка тарту һәм хокук бозуларны бетерү өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш.

5. Жирлек Советы, контроль функцияләр башкарып, Жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-боеру эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

Статья 43. Жирлек вәкилен муниципаль район Советына сайлау

1. Жирлек вәкиле яшерен яки ачык тавыш бирү юлы белән Алексеевск муниципаль районы Советына Жирлек Советы депутатлары арасынан сайлана.

2. Сайланган дип Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш биргән кандидат санала.

Статья 44. Жирлек Советының вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советының вәкаләтләре, аны формалаштыру тәртибенә бәйсез рәвештә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча вакытыннан алда туктатылырга мөмкин.

Жирлек Советы вәкаләтләре шулай ук шул очракта туктатыла:

1) Жирлек Советы тарафыннан үз-үзен таркату турында карар кабул итү;

2) Жирлек Советы депутатларының әлеге составының хокуксызлыгы турында Татарстан Республикасы Югары суды карары үз көченә кергәндә, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрән туктатуына бәйле рәвештә;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясы нигезендә Жирлекне үзгәртеп кору, Жирлек бетерелгән очракта ;

4) Жирлек чикләре үзгәрү нәтижәсендә сайлаучылар саны 25 проценттан артыкка арткан;

5) гражданның турыдан-туры ихтыяр белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен таләп ителә торган муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогы бозылу.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату аның депутатларының вәкаләтләрән вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, вакытыннан алда сайлаулар, Федераль законда билгеләнгән срокларда үткәрелә.

Статья 45. Жирлек Советының үз-үзен таркату турында карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карары Жирлек Башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы белән Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә яртысыннан да ким булмаган санда кабул ителергә мөмкин.

2. Үз-үзен таркату турында карар кабул итү инициативасы күрсәтелергә тиеш түгел:

1) Жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дэвамьнда;
2) Жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтэлеше турында хисап раслау чорьнда;

3) Жирлек Башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү уздыру чорьнда яисә аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы язма тәкъдимендә үз-үзен таркату мотивлары булырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен нигезләүче башка материаллар кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен Жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек Советы яки Жирлек Башлыгы карары белән Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә халык алдында тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы мәсьәләне карау дэвамлылыгы Жирлек Советы депутатлары һәм Жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартлары һәм нигезләмәләре буенча һәрьяклы һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату турындагы инициативаны тәкъдим иткән көннән ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек Советының үз-үзен таркату турындагы карар, яшерен тавыш бирү юлы белән, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән ике тавыш белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату турында тәкъдимне кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату турындагы мәсьәлә буенча тавыш биргән көннән бер елдан да соңга калмыйча күрсәтелергә мөмкин.

Статья 46. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән эшкә сәләтле дип тану;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
- 5) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
- 6) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
- 7) Россия Федерациясе гражданын яисә чит ил гражданын - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы, әгәр Россия Федерациясенң халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, чит дәүләт гражданы (подданствосы) булу яисә Россия Федерациясе гражданының яисә чит ил гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яшәү төре документы яисә башка документ булу, яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы булу;
- 8) сайлаучылар тарыфыннан кире чакырылу;
- 9) жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату;
- 10) хәрби хезмәткә чакырылу яки аны алыштыручы альтернатив граждан хезмәтенә жиберү;

11) «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрендәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда, башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрен, тыюларны, бурычларны үтәмәү;

12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән башка очрактарда.

2. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турындагы карар Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылу өчен нигез барлыкка килгән көннән соң 30 көннән дә соңга калмыйча кабул ителә, ә әгәр нигез Жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килсә - мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәҗәгать иткән очракта, Жирлек Советына әлегә гариза керткән көн вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көн булып тора.

4. Әлегә статьяның 1 өлешендәге 8 пункттында каралган очракта, Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтиҗәләренең рәсми халыкка житкерелгән (бастырып чыгарылган) көннән туктатыла.

5. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре, әлегә статьяның 1 өлешендәге 9 пункттында каралган очракта, Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан көннән соң туктатыла.

6. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, депутатны өстәмә сайлаулар Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫ

Статья 47. Жирлек башлыгы - Жирлекнең югары вазыйфай заты

1. Жирлек Башлыгы жирлекнең иң югары вазыйфай заты булып тора.

2. Жирлек Башлыгы Жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкара.

3. Жирлек башлыгының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге Башлыгы.

Кыскартылган исеме- Ромодан авыл жирлеген Башлыгы.

4. Жирлек Башлыгы вазыйфасы буенча Алексеевск муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

5. Жирлек Башлыгы бер үк вакытта Жирлек Советын һәм Жирлек Башкарма комитетын житәкли.

Статья 48. Жирлек башлыгын сайлау тәртибе

1. Жирлек Башлыгы яңа сайланган Жирлек Советының беренче сессиясендә, әгәр Жирлек Советы тавыш бирүнең башка тәртибен билгеләмәсә, Жирлек Советы

вәкаләтләре вакытына яшерен тавыш бирү юлы белән, Жирлек Советы депутатлары арасыннан сайлана.

Жирлек Башлыгын сайлау Жирлек Советы депутатлары тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлар арасыннан, шул исәптән Жирлек халкы, ижтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, Жирлек Башлыгы итеп сайланган дип санала.

3. Сайлаулардан соң Жирлек Башлыгы түбәндәге ант бирә:

« Үземә йөкләнгән югары вазыйфа Жирлек Башлыгының вазыйфаларын тормышка ашырганда, Россия Федерациясе Конституциясен һәм законнарын, Татарстан Республикасы Конституциясен һәм законнарын, Жирлек Уставын үтәргә, гражданнарның иминлеген тәмин итүгә, кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклау өчен бөтен көчемне һәм белемнәрне куярга ант итәм»

4. Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты чыккач, Жирлек Башлыгы, билгеләнгән тәртиптә яңа Жирлек Башлыгы сайланганчы, Жирлек Башкарма комитеты эшчәнлегә белән җитәкчелек итүне дәвам итә.

Статья 49. Жирлек башлыгы Статусы

1. Жирлек башлыгы даими нигездә эшли.

2. Жирлек Башлыгын Алексеевск муниципаль район Советында вазыйфага даими нигездә билгеләнгән очракта, ул Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен даими булмаган рәвештә башкара.

3. Жирлек Башлыгы Жирлек Советы рәисе вәкаләтләрен башкара.

4. Жирлек башлыгы Россия Федерациясе Федераль Собрание Дәүләт Думасы депутаты, Россия Федерациясе Федераль Собрание Федерация Советы әгъзасы, Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенә закон чыгару (вәкиллекле) органнары депутаты була алмый, Россия Федерациясенә башка дәүләт вазыйфаларын, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт вазыйфаларын, шулай ук дәүләт граждан хезмәте вазыйфаларын һәм муниципаль хезмәт вазыйфаларын били алмый. Сайланулы вазыйфай зат статусына бәйле башка чикләүләр федераль законнар белән билгеләнергә мөмкин.

Жирлек башлыгы хокуклы түгел:

1) эшмәкәрлек эшчәнлегә белән шәхсән яки ышанычлы затлар аша шөгыйльләнергә;
2) коммерция яки коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә катнашу, түбәндәге очраклардан тыш:

а) сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органында, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлаулы органында, муниципаль берәмлеккә сайлау комиссиясе аппаратында түләүсез нигездә катнашу, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торақ, торақ-төзелеш, гараж кооперативларының, күчәмсез милек милекчеләре ширкәтләренә гомуми җыелышында катнашу;

б) Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президентына (Татарстан Республикасы Премьер-министрына) алдан хәбәр итеп (сәяси партия белән идарә итүдә, һөнәри берлек органында, шул исәптән жирле үзидарә органында төзелгән беренчел профсоюз оешмасының сайлаулы

органында, муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе аппаратында түләүсез нигездә катнашудан, съездда (конференциядә) яисә башка ижтимагый оешманың, торак, торак-төзелеш, гараж кооперативларының, күчемсез милек милекчеләре ширкәтләренең гомуми жылышында катнашудан тыш;) коммерцияле булмаган оешма белән идарә итүдә түләүсез нигездә катнашу;

в) Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Советында, башка муниципаль берәмлекләренең берләшмәләрендә, шулай ук аларның идарә органнарында Жирлек мәнфәгатьләрен түләүсез нигездә тәкъдим итү;

г) муниципаль берәмлек исеменнән оешманы гамәлгә куючы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру тәртибен яисә муниципаль милектә булган акцияләр (устав капиталында өлешләр) белән идарә итү тәртибен билгеләүче муниципаль хокукий актлар нигезендә, муниципаль берәмлек идарә органнарында һәм Ревизия комиссиясендә муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен гамәлгә куючы (акционер, катнашучы) булган оешманың идарә итү органнарында һәм муниципаль берәмлек мәнфәгатьләрен бушлай тәкъдим итү;

д) федераль законнарда каралган башка очраklar;

3) башка түләүле эшчәнлек белән шөгыйльләнергә, мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шул ук вакытта мөгаллимлек, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит ил дөүләтләре, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданныгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенең халыкара килешүендә яки Россия Федерациясе законнарында башкача каралмаган булса;

4) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.

5. Жирлек Башлығы 2008 елның 25 декабрәдәге "Коррупциягә каршы тору турында" 273-ФЗ номерлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрәдәге 230-ФЗ номерлы «Дөүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп тору турында» Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертемнәр) ачуны һәм счетлар (кертемнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» Федераль законда, 2003 елның 6 октябрәдәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда башкасы каралмаган булса, билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны башкарырга тиеш.

Жирлек Башлығы гражданлык, административ яки жинаять эше яки административ хокук бозу эше буенча яклаучы яки вәкил (законлы вәкиллек очраklarыннан тыш) буларак катнаша алмый.

6. Жирлек Башлығы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә гражданны һәм Жирлек Советы тарафыннан контрольдә тотыла һәм хисап тотта.

7. Жирлек Башлыгы Жирлек Советына ел саен үз эшчәнлеге нәтижәләре, шул исәптән Жирлек Советы тарафыннан куелган мәсьәләләргә хәл итү турында отчет бирә.

Статья 50. Жирлек башлыгы вәкаләтләре

Жирлек башлыгы:

- 1) башка муниципаль берәмлекләргә жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Жирлек исеменнән эш итә, ышанычнамәсез Жирлек исеменнән эш итә;
- 2) Жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек Советы утырышларын чакыра һәм аларга рәислек итә;
- 3) Жирлек Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә хокуклы;
- 4) Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән норматив хокукый актларга, шулай ук Жирлек Советы сессияләре беркетмәләренә әлегә Уставта билгеләнгән тәртиптә имза сала һәм халыкка житкерә;
- 5) үз вәкаләтләре чикләрендә хокукый актлар чыгара;
- 6) гражданнарны кабул итүне, аларның мөрәҗәгатьләрен карауны оештыра;
- 7) Жирлек Советы аппараты эшенә житәкчелек итә;
- 8) Жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;
- 9) Жирлек Советы эшчәнлеген карап тоту һәм тәмин итү өчен Жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акча бүлүче булып тора;
- 10) Жирлек исеменнән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләргә Жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләргә координацияләү турында шартнамәләр һәм килешүләр төзи;
- 11) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән муниципаль берәмлекләр башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләргә, шулай ук әлегә Устав, Жирлек Советы карарлары белән Жирлек Башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыра;
- 12) Жирле үзидарә органнары тарафыннан Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә һәм Жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләргә гамәлгә ашыруны тәмин итә.
- 13) Жирлек Башкарма комитеты эшчәнлегенә белән бердәм башлангыч принципларында житәкчелек итә һәм Жирлек Башкарма комитеты тарафыннан аның вәкаләтләргә кергән вәкаләтләргә үтәләше өчен шәхси җаваплылык тотат;
- 14) Жирлек Советы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданнар һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә Жирлекнең Башкарма комитетын тәкъдим итә;
- 15) Жирлек Советы каравына Жирлек бюджеты проектын һәм аның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;
- 16) Жирлек Советы каравына Жирлекнең комплекслы социаль-икътисадый үсеш планнары һәм программалары проектын һәм аларның үтәләше турында хисапларны тәкъдим итә;
- 17) Жирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, хезмәткәрләргә иң чик саны һәм хезмәткә түләү фонды белән билгеләнгән раслан-

ган структура нигезендә, Жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен рас-
лый;

18) муниципаль хезмәткәрләрне һәм Жирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрен вазыйфага билгели һәм вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата кызыксындыру һәм дисциплинар җаваплылык чаралары күрә;

19) Жирлек акчалары белән расланган бюджет нигезендә эш итә, Жирлекнең бюджет һәм башка счетларын банк учреждениеләрендә ача һәм яба;

20) Жирлек Башкарма комитетының Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән Жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра һәм (яисә) гамәлгә ашыруны тәмин итә, аларның үтәләше өчен персонал җавап тотат; тиешле законнар нигезендә һәм үтәү йөзеннән тапшырылган дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

21) жирлек Башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук Жирлек Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

22) Жирлек Советына елга бер тапкырдан да ким булмаган үз эшчәнлегенә һәм Башкарма комитет эшчәнлегенә турында хисап тапшыра;

23) Жирлек Башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданны кабул итүне оештыра, гражданны шәхсэн кабул итә, гражданның тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикаятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

24) Жирлек мәнфәгатьләрен тәмин итү һәм яклау буенча, дөүләт һәм башка органнарда, Жирлек Башкарма комитеты исемнән чаралар күрә, судка гариза бирә, ышанычнамәләр бирә;

25) законнар, әлегә Устав, Жирлек Советы карарлары нигезендә башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыра.;

26) жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дөүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итә.

Статья 51. Жирлек Башлығы урынбасары

1. Жирлек Башлығы тәкъдиме белән Жирлек Советы тарафыннан депутатлар арасынан Жирлек Башлығы урынбасары сайлана.

2. Жирлек Советы депутаты, әгәр аны сайлау өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан яртысыннан артыгы тавыш бирсә, Жирлек Башлығының сайланган урынбасары булып санала.

3. Жирлек Башлығы урынбасары Жирлек Советы Регламентында билгеләнгән вазыйфаларны бүлү нигезендә функцияләренә үти, Жирлек Башлығы йөкләмәләрен үти, ә вакытлыча булмаганда (авыруга яки отпускка бәйле рәвештә) яки үз бурычларын үти алмаса, яисә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлегә Уставның 50 статьясындагы 10 пункттында каралган вәкаләтләрдән тыш, жирлек башлығы вазыйфаларын башкара.

4. Жирлек Башлығы урынбасары, үз вәкаләтләрен даими булмаган тәртиптә башкара.

5. Жирлек Башлығы урынбасары вәкаләтләре әлегә Уставның 46мәддәсендә каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек башлыгы урынбасары, Жирлек Башлыгы инициативасы белән яисә Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бер өлеше таләбе буенча кабул ителә торган Жирлек Советы карары буенча да вазыйфадан теләсә кайсы вакытта чакыртып алынырга мөмкин. Жирлек Башлыгы урынбасарын чакыртып алу турындагы карар Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

Статья 52. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

- 1) үлем;
- 2) үз теләге белән отставкалар;
- 3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74.1 маддәсе нигезендә отставкага жиберү;
- 4) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 маддәсе нигезендә вазыйфадан читләштерү;
- 5) суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән эшкә яраклы дип тану;
- 6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип тану яисә вафат булган дип игълан итү;
- 7) судның гаепләү карарының үз көченә керүе;
- 8) Россия Федерациясеннән читкә даими яшәү урынына чыгу;
- 9) Россия Федерациясе гражданлыгын яисә чит ил гражданлыгын - Россия Федерациясе халыкара шартнамәсендә катнашучы чит ил гражданын туктату, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә башкасы каралмаган булса, чит дөүләт гражданлыгы (подданствосы) булу яисә Россия Федерациясе гражданының яисә чит ил гражданының чит дөүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган яшәү төре документы яисә башка документ булу, яисә Россия Федерациясе халыкара шартнамәсе нигезендә жирле үзидарә органнарына сайланырга хокукы булган чит ил гражданы булу;
- 10) сайлаучылар тарафыннан кире чакыртылу;
- 11) сәламәтлеге торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгәнчә, Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашырырга сәләтсез булу;
- 12) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 маддәсе нигезендә, шулай ук жирлек бетерелгән очракта яисә жирлекне үзгәртеп кору;
- 13) жирлек чикләрен үзгәртү нәтижәсендә сайлаучыларның саны 25% ка арту.
- 14) гражданнарның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны бастырып чыгару срогын бозу;
- 15) «Коррупциягә каршы тору турында» 2008 елның 25 декабрэндәге 273-ФЗ номерлы Федераль законда һәм башка федераль законнарда билгеләнгән чикләүләренә һәм тыюларны үтәмәү.

2. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, әлеге статьяның 1 өлешендәге 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча, яңа Жирлек Башлыгын сайлау Жирлек Советының якындагы сессиясендә гамәлгә ашырыла.

3. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, Жирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайланучы яңа Башлыкны сайлау вәкаләтләре туктатылган көннән алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.

Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылганнан соң алты ай узгач, яңа Жирлек Башлыгы сайлана торган Жирлек Советы сессиясен яше буенча иң өлкән депутат алып бара.

Әгәр Жирлек Советының вәкаләтләре вакыты чыкканчыга кадәр алты айдан да ким вакыт калса, Жирлек Башлыгын Жирлек Советы составыннан сайлау яңа сайланган Жирлек Советының беренче сессиясендә башкарыла.

4. Жирлек Башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яки суд карары буенча процессуаль мәжбүри итү чараларын кулланган очракта, аны сак астына алу яки вазыйфадан вакытлыча азат итү рәвешендә вакытлыча Жирлек Башлыгы урынбасары башкара.

Жирлек Башлыгы булмаган очракта, Жирлек Башлыгы вәкаләтләрен вакытлыча Жирлек Советы депутаты башкара, ул Жирлек Советының башка депутатлары, депутатларның инициатив төркемнәре тарафыннан тәкъдим ителгән кандидатлардан якындагы сессиясендә сайлана.

Жирлек Башлыгы урынбасары яисә Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен башкару вакыты Жирлекнең элеккеге башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып алты айдан артмаска тиеш.

5. Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер-министры) вазыйфасыннан читләштерү турындагы хокукый акты нигезендә яисә Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турында Жирлек Советы карары нигезендә вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган Жирлек Башлыгы әлеге хокукый актка яисә суд тәртибендә карарга шикаять бирсә, муниципаль сайлауларда сайланучы Жирлек Башлыгын вакытыннан алда сайлау суд карары законлы көченә кергәнчә билгеләнергә мөмкин түгел.

Статья 53. Жирлек Башлыгының отставкага китүе

1. Жирлек Советы «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» [2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ](#) номерлы Федераль закон нигезендә Жирлек Башлыгын Жирлек Советы депутаты инициативасы яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) инициативасы буенча отставкага жибәрергә хокуклы.

2. Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү өчен нигез булып тора:

1) «Россия Федерациясендә Жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» [2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ](#) номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенә 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтижеләргә китергән Жирлек Башлыгының карарлары, гамәлләре (гамәл кылмавы) ;

2) жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» [2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ](#) номерлы Федераль законда, башка федераль законнарда, әлеге Уставта каралган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру буенча өч ай һәм аннан да күбрәк вакыт эчендә вазыйфаларны һәм (яисә) жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү буенча бурычларын үтәмәү;

3) Жирлек Башлыгының ике тапкыр рәттән ел саен Жирлек Советы каршында үткәREL торган отчет нәтижәләре буенча эшчәнлегенә канәгатьләнмәслек бәя;

4) Жирлек Башлыгы 2008 елның 25 декабрендәге "Коррупциягә каршы торы турында" 273-ФЗ номерлы Федераль законда, 2012 елның 3 декабрендәге 230-ФЗ номерлы «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен тикшереп торы турында» Федераль законда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертмнәр) ачуны һәм счетлар (кертмнәр) булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» Федераль законда, 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда башкасы каралмаган булса, билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәмәү, бурычларны башкармау.

5) Жирлек Башлыгының, Башкарма комитетның, муниципаль берәмлекнең башка органнары һәм Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары һәм ведомство карамагындагы оешмаларының расасына, милләтенә, теленә, диненә һәм башка шартларга карап, кеше һәм граждан хокуклары һәм ирекләре тигезлегенә дәүләт гарантияләрен массакүләм төстә бозуга, раса, милли, тел яки дини билгеләр буенча хокукларны чикләүгә һәм дискриминацияләүгә юл кую, милләтара һәм конфессиональара татулыкны бозуга китереп, милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар барлыкка килүгә ярдәм итә.

3. Жирлек Советы депутатларының Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турында, Жирлек Советы депутатларының инициативасы, депутатларның билгеләнгән саныннан кимендә өчтән береннән дә ким булмаган өлеше тәгъдиме Жирлек Советына кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге мөрәжәгать Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карар проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында Жирлек Башлыгына һәм Татарстан Республикасы Президентына (Татарстан Республикасы Премьер – министрына) әлеге мөрәжәгать Жирлек Советына кертгән көннән соң килүче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Жирлек Советы депутатларының Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы инициативасын карау Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) фикерен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

5. Әгәр Совет депутатлары инициативасын караганда, Жирлек Башлыгын отставкага чыгару турында карар Жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итүгә кагылышлы мәсьәләләренә карау һәм (яисә) Жирлек Башлыгының «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешенә 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтижәләргә китергән (йогынты ясаган) гамәлләр (гамәл кылмау) башлыгының жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итүгә кагылышлы мәсьәләләренә карау күздә тотылса, Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карар бары тик Татарстан

Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер-министры) ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.

6. Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы инициативасы мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә, ул Жирлек Советының тиешле карары проекты белән бергә Жирлек Советына кертелә. Әлеге инициативаны Жирлек Советына тәкъдим итү турында әлеге мөрәжәгать кертгән көннән соң килүче көннән дә соңга калмыйча Жирлек Башлыгына хәбәр ителә.

7. Жирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы Премьер – министры) тарафыннан Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы инициативаны карау тиешле мөрәжәгать кертгән көннән бер ай эчендә Жирлек Советы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8. Жирлек Советының Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карары кабул ителгән дип санала, әгәр аның өчен Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесе тавыш бирсә.

9. Жирлек Советының Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карары Жирлек Советы Рәисе тарафыннан имзалана.

10. Әлеге Устав нигезендә Жирлек башлыгы Жирлекнең Башкарма комитетын житәкли һәм Жирлек Советы Рәисе вәкаләтләрән башкара икән, Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карар Жирлек Советы сессиясендә рәислек итүче депутат тарафыннан имзалана.

11. Жирлек башлыгын отставкага жибәрү турында Жирлек Советы тарафыннан карар каралганда һәм кабул ителгәндә, тәэмин ителергә тиеш:

1) тиешле сессияне үткөрү датасы һәм урыны турында аларга алдан хәбәр итү, шулай ук Жирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) мөрәжәгәте һәм аны отставкага жибәрү турында Жирлек Советы карары проекты белән танышу; тиешле сессияне үткөрү датасы һәм урыны турында аларга алдан хәбәр итү, шулай ук Жирлек Советы депутатлары яисә Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) мөрәжәгәте һәм аны отставкага жибәрү турында Жирлек Советы карары проекты белән танышу;

2) аңа Жирлек Советы депутатларына отставкага жибәрү өчен нигез буларак куела торган хәлләр турында аңлатмалар бири мөмкинлеге бири.

12. Әгәр Жирлек Башлыгы аны отставкага жибәрү турында Жирлек Советы карары белән килешмәсә, ул үзенә аерым фикерен язма рәвештә бәян итәргә хокуклы.

13. Жирлек Советының Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы карары кабул ителгән көннән биш көннән дә соңга калмыйча халыкка рәсми рәвештә житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш. Әгәр Жирлек Башлыгы аны отставкага жибәрү мәсьәләсе буенча үзенә аерым фикерен язмага белдерсә, ул Жирлек Советының күрсәтелгән карары белән бер үк вакытта басылып чыгарга тиеш.

14. Әгәр Жирлек Советы депутатларының яисә Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы Премьер – министры) жирлек башлыгын отставкага жибәрү турындагы инициативасы Жирлек Советы тарафыннан кире кагылса, Жирлек Башлыгын отставкага жибәрү турындагы мәсьәлә Жирлек Советы

сессиясен үткөргән көннән ике айдан да соңга калмыйча Жирлек Советына кабат карауга чыгарылырга мөмкин.

15. Жирлек Советы тарафыннан аны отставкага жиберү турында Карар кабул ителгән Жирлек Башлыгы элге карарга карата шикаятъ белдерү турындагы гариза белән мондый карар рәсми басылып чыккан көннән соң 10 көн эчендә судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

V бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ

Статья 54. Жирлекнең Башкарма комитеты – Жирле үзидарәнең Жирлектәге башкарма-боеру органы

1. Жирлек башкарма комитеты жирле үзидарәнең Жирлектәге башкарма - боеру органы булып тора.

2. Жирлек Башкарма комитетының рәсми исеме-Татарстан Республикасы Алексеевск муниципаль районының «Ромодан авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Башкарма комитеты.

Кыскартылган исеме-Ромодан авыл жирлеге башкарма комитеты.

3. Жирлекнең Башкарма комитетын Жирлек Башлыгы житәкли.

4. Жирлекнең Башкарма комитеты Жирлек Советына һәм гражданның хисап тоту һәм алар тарафыннан контрольдә тотыла.

5. Жирлек Башкарма комитетының исеме язылган мөһер һәм бланклары бар.

6. Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

Статья 55. Жирлек башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет житәкчесе тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек Башкарма комитеты структурасына түбәндәгеләр керә: Башкарма комитет житәкчесе – Жирлек Башлыгы, Башкарма комитет Секретаре, башка вазифалы затлар һәм Башкарма комитетның тармак (функциональ) органнары.

3. Жирлек Башкарма комитеты эшчәнлегендә ярдәм күрсәтү, жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча мәсьәләләргә килештереп хәл итү өчен, Жирлек Башлыгы карары белән координация, эксперт һәм башка ижтимагый (консультатив) Советлар төзелергә мөмкин. Күрсәтелгән Советлар Жирлекнең Башкарма комитеты структурасына керми. Аларда эш жәмәгать башлангычларында алып барыла.

Статья 56. Башкарма комитетның вәкаләтләре

1. Башкарма комитет:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәпкә алу өлкәсендә:

- Жирлек бюджеты проектын, Жирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программалары проектларын эшли;

- Жирлек бюджетының үтәлешен тәмин итә, Жирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнарын һәм программаларын үтәүне оештыра;

- Жирлек бюджеты үтәлеше турында отчет, Жирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеш планнары һәм программаларының үтәлеше турында отчет эзерли;

- Жирлекнең икътисад һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны Россия Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә дәүләт хакимияте органнарына бирүне оештыра;

- «Россия Федерациясендә стратегик планлаштыру турында» 2014 елның 28 июнендәге 172-ФЗ номерлы Федераль законда каралган стратегик планлаштыру өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

2) муниципаль милек белән идарә итү, Жирлек территориясендә предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәتلәр:

- Жирлекнең муниципаль милеккә мөлкәте белән идарә итә, муниципаль милек объектларын төзү, сатып алу, куллану, алар белән эш итү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән Жирлекнең икътисади һәм социаль үсешендә хезмәттәшлек турында килешүләр төзи;

- Жирлек территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында Россия Федерациясе законнары нигезендә муниципаль заказ формалаштыра һәм урнаштыра;

- Жирлекне төзекләндерү, халыкка коммуналь хезмәт күрсәтү, социаль инфраструктура объектларын төзү һәм ремонтлау, продукция житештерү, халыкның көнкүреш һәм социаль - мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү өчен кирәкле хезмәтләр күрсәтү, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын кулланып башка эшләр башкаруга заказ бирүче булып тора;

- Жирлек Советы билгеләгән тәртиптә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыра, аларның максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль казна учреждениеләрен финанслауны тәмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә билгели һәм аларның житәкчеләрен биләп торган вазыйфадан азат итә;

- муниципаль казна учреждениеләре эшчәнлеген финанс ягыннан тәмин итүне һәм бюджет һәм автоном муниципаль учреждениеләр тарафыннан муниципаль йөкләмә үтәлешен финанс ягыннан тәмин итүне гамәлгә ашыра;

- әгәр федераль законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләргә тарифларны һәм муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр тарафыннан башкарыла торган эшләргә тарифларны билгели;

- энергияне сак тоту һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру өлкәсендә муниципаль программалар эшли һәм гамәлгә ашыра, Жирлек чикләрендә муниципаль торак фонды урнашкан күпфатирлы йортларга энергетика тикшерүен уздыруны оештыра һәм энергияне сак тоту турындагы һәм энергетика нәтижәләлеген арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыра һәм үткәрә;

- аларга таләпләр Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган коммуналь инфраструктура системаларын комплекслы үстерү программасын, транспорт инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын, жирлекнең социаль инфраструктурасын комплекслы үстерү программаларын эшли һәм тормышка ашыра;

3) территориаль планлаштыру, жирдән һәм башка табигый ресурслардан файдалану, әйләнә-тирәлекне саклау өлкәсендә:

- Жирлекнең генераль планы проектын һәм Жирлекнең башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын, Россия Федерациясенең шәһәр төзелеше кодексы нигезендә, Жирлек Советына раслауга әзерли һәм кертә, аларның үтәлешен тәмин итә;

- муниципаль милектә булган жирләрдән рациональ файдалану һәм саклауны планлаштыруны һәм оештыруны гамәлгә ашыра;

- Жирлек жирләреннән файдалануга муниципаль жир контролен гамәлгә ашыра;
- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, тиешле органнарга әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигаттән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның эш-гамәлләре турында хәбәр итә;

- жир кишәрлекләрен резервлай, Жирлек чикләрендә муниципаль ихтыяжлар өчен жир кишәрлекләре бирә һәм ала;

- муниципаль урман контролен гамәлгә ашыра.

- адресация объектларына адресларны бирә, адресларны үзгәртә, юкка чыгара, урам-юл челтәре элементларына (федераль әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципальара әһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), Жирлек чикләрендә планлаштыру структурасы элементларының атамаларын үзгәртә, юкка чыгара, мондый атамаларны үзгәртә, юкка чыгара, Дәүләт адреслы реестрында мәгълүмат урнаштыра;

4) төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- муниципаль торак фондын төзүне һәм карап тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, Жирлек территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтажлар буларак гражданның исәпкә алуны алып бара;

- билгеләнгән тәртиптә торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарны торак биналарга күчерү турында Карар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп коруны һәм яңадан планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондын торак урыннарын яшәү өчен яраксыз дип таны;

- муниципаль торак фондыннан файдалану һәм сакланышы, әлеге фондын торак биналарының санитар һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүе буенча муниципаль торак контролен гамәлгә ашыра;

- Россия Федерациясе гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү турында, үз белдеге белән төзелгән корылманы жимерү яисә аны рөхсәт ителгән төзелешнең, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүнең, жирдән файдалану һәм төзелеш алып бару кагыйдәләрендә, территорияне планлаштыру документларында, яисә федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына туры китерү турындагы карарны кабул итә.

- Жирлекнең торак пунктлары чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларына карата юл эшчәнлеген башкара;

- Жирлек территориясендә эш итүче жәмәгать транспортының тукталыш урыннарын, тарифларны, маршрутларны, хәрәкәт графигын раслый яки килештерә;
 - жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;
 - халыкны элементә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;
- 5) халыкка торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:
- халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;
 - базарлар һәм ярминкәләр оештыра;
 - халыкның ялын оештыру һәм мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;
 - Жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакуләм спорт үсеше өчен шартлар тудыра, Жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткөрүне оештыра;
 - Жирлек халкының массакуләм ял итү өчен шартлар тудыра һәм халык күпләп ял итә торган урыннарны төзекләндерүне оештыра, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буе полосаларына ирекле үтеп керүне тәмин итә;
 - ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм күмү урыннарын карап тотуны тәмин итә;
 - Жирлек чикләрендә халыкны су белән тәмин итүне, ташландык суларны агызуны, халыкны ягулык белән тәмин итүне Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;
- б) төзекләндерү өлкәсендә:
- каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыра;
 - Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслый, төзекләндерү өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыра, аның предметы-Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен, социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектларының һәм күрсәтелә торган хезмәтләрнең инвалидлар өчен үтемле булуын тәмин итү таләпләрен, әлегә кагыйдәләргә туры китереп, Жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук шәһәр урманнарын, Жирлек чикләрендә урнашкан аеруча саклана торган табигать территорияләренең урманнарын, урманнарын куллану, саклау, янадан торгызуны оештыру;
- 7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, халыкны һәм территорияләргә гадәттән тыш хәлләрдән яклау өлкәсендә:
- Жирлек территориясендә законнар, дәүләт хакимияте һәм Жирле үзидарә органнары актлары үтәлешен, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;
 - билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән судта яки арбитраж судта, Жирле үзидарә органнарының һәм дәүләт вазыйфай затларының, предприятиеләрнең, учреждениеләрнең, оешмаларның хокукларын бозучы актларына карата шикаять бирә;

- жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтә, халык дружиналары эшчәнлегә өчен шартлар тудыра;

- Жирлекнең торак пунктлары чикләрендә беренчел янгын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәмин итә;

- гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр барлыкка килү куркынычы турында хәбәр итүне һәм халыкка хәбәр итүне тәмин итә;

- муниципаль сайлауларны, Жирле референдумны, Жирлек депутатын чакыртып алу, Жирлек чикләрен үзгәртү, Жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне эзерләү һәм үткөрүне оештыру ягыннан һәм матди-техник яктан тәмин итә;

- жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар уздыруга, спорт, тамаша һәм башка массакүләм иҗтимагый чаралар үткөрүгә бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

8) Жирле үзидарә органнарына Федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә;

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

- дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен бирелгән матди һәм финанс чараларын исәпкә алып бара һәм тиешле файдалануны тәмин итә;

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- Жирлек Советы карарлары нигезендә үзләренә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен, Жирлекнең Жирле үзидарә органнары карамагында булган матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан өстәмә файдалануны тәмин итә;

- кирәк булганда, Алексеевск муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы белән Жирлек бюджетын формалаштыру һәм үтәү буенча вәкаләтләрен тапшыру турында килешү төзи;

9) башка вәкаләтләр:

- Жирлекнең архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;

- авыл хужалыгы житештерүен үстерүдә, кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен шартлар тудыруда ярдәм итә;

- Жирлектә балалар һәм яшьләр белән эшләр буенча чаралар оештыра һәм тормышка ашыра;

- милләтара һәм конфессиональ татулыкны ныгытуга, Жирлек территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклап калуга һәм үстерүгә, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләүгә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлтелгән чараларны тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

- федераль законнар нигезендә халыкара һәм тышкы икътисадый элементләрен үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра;

- Гражданнарны элге Уставның 7 статьясындагы 1 өлешенең 4 һәм 19 пунктларында каралган Жирлекнең жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итү максатларында (шул исәптән дежурстволарда) яшәше өчен социаль әһәмиятле эшләренә ирекле нигездә башкаруга жәлеп итү турында карар кабул итә һәм аларны уздыруны оештыра;

2. Жирлекнең Жирле әһәмияттә булмаган мәсьәләләрен хәл итүгә Жирлек башкарма комитеты вәкаләтләре:

1) Жирлек музейлары булдыра;

2) Жирлектә нотариус булмаган очракта законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкара;

3) опека һәм попечительлек эшчәнлеген тормышка ашыруда катнаша;

4) Жирлек территориясендә Жирле милли-мәдәни мохтариятләренң хокукларын тормышка ашыру белән бәйлә эшчәнлекне тормышка ашыру өчен шартлар тудыра;

5) Россия Федерациясе халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм Жирлек территориясендә миллиәтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны тормышка ашыруга ярдәм итә;

6) Жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне мобилизация эзәрләү чараларын оештыруда һәм тормышка ашыруда катнаша;

7) муниципаль янғын сағын булдыра;

8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыра;

9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролен һәм мәжбүри тоту урыннарында булган затларга ярдәм итүне гамәлгә ашыручы ижтимагый күзәтчелек комиссияләренә ярдәм күрсәтү;

10) «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында»1995 елның 24 ноябрәндәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидлар ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

11) торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча муниципаль торак фондыннан гражданнарга торак урыннары бирү;

12) Жирлек территориясендә яшәүче хужасыз хайваннар белән эш итү эшчәнлеген башкара;

13) «Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында»2016 елның 23 июнендәге 182-ФЗ номерлы Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;

14) инвалидларның, сәламәтлеге мөмкинлекләре чикләнгән затларның физик культурасын һәм спортын үстерүгә, адаптив физик культурага һәм жайлашу спортына ярдәм күрсәтү;

15) «Кулланучылар хокукларын яклау турында»1992 елның 7 февралендәге 2300-І номерлы Россия Федерациясе Законында каралган кулланучылар хокукларын яклау чараларын гамәлгә ашыра;

16) полиция участок уполномоченные вазыйфасын биләп торучы хезмәткәргә һәм аның гаилә әгъзаларына хезмәткәр тарафыннан күрсәтелгән вазыйфаны биләү чорында торак урыны бирә.

17) алкоголь, наркотик яки башка токсик исерек хәлдә булган затларга ярдәм күрсәтү чараларын гамәлгә ашыру.

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ.ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

Статья 57. Жирлекнең ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе финанс тикшерүе үткәрү буенча даими эшләүче, коллегияль жирле үзидарә органы булып тора.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе Жирлек Советы тарафыннан төзелә һәм рәистән һәм ике аудитордан тора.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясен оештыру һәм аның эшчәнлегенә 2011 елның 7 февралендәге «Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренң контроль-хисап органнарын оештыруның һәм аларның эшчәнлегенә гомуми принциплары турында» 6-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнә. Федераль законнарда билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә, Жирлекнең Ревизия комиссиясе эшен һәм эшчәнлеген хокукый жайга салу шулай ук Татарстан Республикасы законнары белән гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек Советы Алексеевск муниципаль районы Советы белән тышкы муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыру буенча Жирлекнең Ревизия комиссиясе вәкаләтләрен Алексеевск муниципаль районы Контроль-хисап палатасына тапшыру турында килешү төзәргә хокуклы.

Статья 58. Жирлекнең сайлау комиссиясе

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль орган булып тора һәм Жирлекнең Жирле үзидарә органнары структурасына керми.

2. Жирлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, чикләренә үзгәртү, Жирлекне үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирүне оештыра.

3. Жирлекнең сайлау комиссиясе «Россия Федерациясе гражданның сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Татарстан Республикасы Сайлау кодексы белән билгеләнгән тәртиптә Жирлек Советы тарафыннан төзелә.

4. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре вакыты биш ел тәшкил итә.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе хәлиткеч тавыш бирү хокукы белән 6 әгъза составында формалаша.

6. Жирлек сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс ягыннан тәэмин итү Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән күздә тотыла.

7. Жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре, аның эшчәнлегенә тәртибе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жайга салына.

8. Жирлек Советы мөрәжәгәте нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе карары буенча жирлек сайлау комиссиясенә вәкаләтләре Татарстан Республикасы Территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнә ала.

Статья 59. Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы, Жирлек Башкарма комитеты һәм башка Жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Әлеге Уставта билгеләнгән вәкаләтләренә бүлешү нигезендә Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы һәм Жирлек Башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль гамәлгә ашыралар.

2. Жирлек Советы һәм Жирлек Башкарма комитеты, Жирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процесслары белән нәтижәле идарә итү максатыннан, законнарда, әлеге Уставта билгеләнгән формаларда, халык мәнфәгатьләрендә хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек Советы һәм Жирлек Башкарма комитеты бер-берсенә кабул ителгән норматив-хокукый актларны кул куйган көннән жиде көн эчендә жибәрәләр.

5. Жирлек Башлыгы, Жирлекнең Башкарма комитеты житәкчесе буларак, Жирлек Советының, Жирлек Башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турындагы тәкъдим белән Жирлек Советына мөрәжәгать итәргә хокуклы, шулай ук аларга карата суд тәртибендә шикаять бирергә хокуклы.

6. Башка жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе Жирлек Советы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

Статья 60. Жирле үзидарә органнары арасында бәхәсләрне хәл итү Жирлекнең жирле үзидарә органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килештерү процедураларын үткәру юлы белән яисә суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

Статья 61. Жирлекнең юридик зат хокуклары булган Жирле үзидарә органнары Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары Жирлек Советына һәм Жирлек башкарма комитетына бирелә.

Статья 62. Юридик затлар буларак Жирле үзидарә органнары

1. Жирлек Башлыгы Жирлек исеменнән милек һәм башка хокукларны һәм бурычларны алырга һәм гамәлгә ашырырга, судта ышаныч кәгазеннән башка чыгыш ясарга мөмкин.

2. Поселение Советы, Жирлекнең Башкарма комитеты эшчәнлеген тәмин итүгә, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына беркетелгән муниципаль мөлкәт белән эш итүгә жибәрелгән Поселения бюджеты чаралары белән эш итүгә бәйле рәвештә судта ышанычнамәсез чыгыш ясый.

3. Юридик зат хокуклары бирелгән Жирлекләрнең Жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль казна учреждениеләре булып тора һәм «Юридик затларны һәм индивидуаль эшкуарларны дәүләт теркәвенә алу турында» 2001 елның 08 августындагы 129-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә юридик затлар буларак дәүләт теркәве узарга тиеш.

Жирлек Советы һәм Жирлек Башкарма комитеты, юридик затлар буларак, әлеге төр оешмалар өчен уртақ булган ,казна учреждениеләренә карата куланыла торган «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон нигезләмәләре нигезендә, Россия Федерациясе Граждан кодексы нигезендә, эш итәләр.

Жирле Үзидарә органнарын юридик затлар буларак дәүләт теркәвенә алу өчен әлеге Жирлек Уставы һәм тиешле Жирле үзидарә органын юридик зат хокуклары белән төзү турында карар нигез булып тора.

Жирлек Башкарма комитетын юридик зат буларак дәүләт теркәвенә алу өчен Жирлек Советының тиешле органы муниципаль казна учреждениесе рәвешендә гамәлгә кую турындагы карары һәм Жирлек Башлыгы тәкъдиме буенча Жирлек Советы тарафыннан Нигезләмәне раслау нигез булып тора.

Статья 63. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

1. Жирлекнең Жирле үзидарә органнарын тоту чыгымнарын финанслау бары тик Жирлек бюджетының үз керемнәре хисабына гына гамәлгә ашырыла.

2. Законда, әлеге Уставта каралган очракларда, Жирлек Советы карарлары белән Жирлекнең Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Жирлек бюджетында Россия Федерациясе бюджетларының чыгымнары классификациясе нигезендә аерым юл белән карала.

VIII бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНЫҢ ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ВАЗЫЙФАЛАРЫН БИЛӘҮЧЕ БАШКА ЗАТЛАРНЫҢ СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘРЕ

Статья 64. Даими нигездә эшләүче Жирлек Башлыгы эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

Даими нигездә эшләүче Жирлек Башлыгының эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында »2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә бирелә.

Статья 65. Жирлек Советы депутаты, башка вазыйфай затлар эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре

1. Даими булмаган нигездә эшләүче Жирлек Советы депутатына, аның Жирлек Советы сессиясендә катнашкан вакытында, эш урынын (вазыйфасын) һәм уртача хезмәт хакын саклау гарантияләне.

2. Жирлек Башлыгы урынбасарына әлеге Уставта каралган очракларда Жирлек Башлыгы вазыйфаларын башкарганда Жирлек Башлыгының айлык акчалата түләүләренә 90 проценты күләмендә түләнә.

3. Жирлекнең Ревизия комиссиясе һәм Жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларына әлеге органнар эшендә катнашкан вакытта законнар, Жирлек Советы карарлары нигезендә акчалата компенсация түләнә.

4. «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутаты, жирле үзидарәнең сайланулы органы әгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай заты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә даими нигездә эшләүче Жирлек Советы депутатына түбәндәге өстәмә гарантияләр бирелә:

1) тиешле еллар эшлэгән өчен пенсиягә чыгуга бәйле эштән киткәндә бер тапкыр бирелә торган акчалата бүләкләү;

2) никахлашу уңаеннан бер тапкыр бирелә торган түләү;

3) бала туу яки уллыкка алу белән бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү;

4) юбилей уңаеннан бер тапкыр бирелә торган түләү;

5) авыру яки үлем белән бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү;

6) гаилә әгъзасы вафатына бәйле рәвештә бер тапкыр бирелә торган түләү.

5. Әлеге статьяның 4 өлеше нигезендә бирелә торган өстәмә гарантияләрне бирү тәртибе һәм шартлары муниципаль хокукый актлар белән билгеләнә.

Статья 66. Жирлек башлыгы, Жирлек Советы депутатларының кагылгысызлыгы гарантияләре

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән Жирлек Башлыгының хокук гарантияләре, аларны жинаять яки административ җаваплылыкка тартканда, тоткарлауда, арестта, тентүдә, сорау алганда, аларга карата башка жинаять-процессуаль һәм административ-процессуаль гамәлләр кылганда, шулай ук алар билэгән торак һәм (яки) хезмәт урыны, аларның багажы, шәхси һәм хезмәт транспорт чаралары, язышулары, алар тарафыннан кулланыла торган элемент чараларын, аларның документларын исәпкә алганда, федераль законнар белән билгеләнә.

2. Федераль закон нигезендә Жирлек Советы депутаты әйтелгән фикер, тавыш биргәндә белдерелгән позиция һәм аның башлыгы статусына туры килә торган башка гамәлләр, шул исәптән аның вәкаләтләре вакыты чыккач та, жинаять яки административ җаваплылыкка тартыла алмый. Әлеге Нигезләмә Жирлек Советы депутаты тарафыннан халык алдында мыскыл итү, яла ягу яки Федераль закон белән каралган башка хокук бозу очракларына кагылмый.

IX бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҺӘМ ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНЫҢ ЖАВАПЛИЛЫГЫ

Статья 67. Жирле үзидарә органнарының һәм Жирле үзидарәнең вазыйфай затларының җаваплылыгы

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затлары граждандар, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында федераль законнар нигезендә җаваплы булалар.

Статья 68. Жирлек Советы депутатларының Жирлек граждандары алдында җаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән Жирлек Башлыкларының, гражданнар алдында җаваплылыгы, сайланган депутатның гражданнарның ышанычын югалту нәтижәсендә барлыкка килә.

2. Гражданнарның ышанычын югалткан Жирлек Советы депутаты, шул исәптән Жирлек Башлыгы, әлеге Уставның 16 статьясында билгеләнгән очрақларда һәм тәртиптә гражданнар тарафыннан чакыртып алынырга мөмкин.

Статья 69. Жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларының дәүләт алдында җаваплылыгы

Федераль закон нигезендә Жирлек Советының һәм Жирлек Башлыгының дәүләт алдында җаваплылыгы [Россия Федерациясе Конституциясе](#), федераль конституциячел законнар, федераль законнар, [Татарстан Республикасы Конституциясе](#), Татарстан Республикасы законнары һәм әлеге Устав, шулай ук Жирлекнең Жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә башкармаган очрақта, тиешле суд карары нигезендә башкарыла.

Статья 70. Физик һәм юридик затлар алдында Жирле үзидарә органнарының һәм Жирле үзидарә органнарының вазыйфай затларының җаваплылыгы

Физик һәм юридик затлар алдында Жирлекнең Жирле үзидарә органнарының һәм вазыйфай затларының җаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

Статья 71. Ышаныч югалуга бәйле рәвештә муниципаль вазыйфаларны, затларны эштән азат итү (вазыйфадан азат итү)

1. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, муниципаль норматив хокукый актларда каралган тәртиптә муниципаль вазыйфа биләүче зат, ышаныч югалуга бәйле рәвештә, шул очрақта эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш:

1) бер ягы үзе була торып, яклар арасындагы конфликтны булдырмау һәм (яисә) җайга салу чараларын затның күрмәве;

2) зат тарафыннан үз керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында, шулай ук хатынының (иренең) һәм балигъ булмаган балаларының керемнәре, мөлкәте һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре турында мәгълүмат бирмәү яисә белә торып дәрәс булмаган яки тулы булмаган мәгълүмат бирү ;

3) затның, федераль законда билгеләнгән очрақлардан тыш, коммерция оешмасы белән идарә итү органы эшчәнлегендә түләүле нигездә катнашуы;

4) зат тарафыннан эшмәкәрлек эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

5) затның, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органнары, попечительлек яки күзәтчелек советлары, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган һәм Россия Федерациясе территориясендә эш итүче башка чит ил коммерцияле булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керүе.

2. Үзенә буйсынган затның мәнфәгатьләр конфликтна китерә яки китерә ала торган шәхси кызыксынуы барлыкка килүе турында мәгълүм булган муниципаль вазыйфаны биләп торучы зат тарафыннан үзенә буйсынган зат тарафыннан

мәнфәгатьләр конфликттын булдырмау һәм (яки) жайга салу чаралары кабул ителмәгән очракта да, ышаныч югалуга бәйле рәвештә эштән азат ителергә (вазыйфадан азат ителергә) тиеш.

Х бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

Статья 72. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасы

1. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары системасына керә

1) Жирлек Уставы;

2) жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар;

3) Жирлек Советының норматив һәм башка хокукий актлары;

4) Жирлек Башлыгының, Жирлекнең Башкарма комитетының һәм башка жирле үзидарә органнарының һәм жирле үзидарәнең вазыйфай затларының әлеге Уставта каралган хокукий актлары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль хокукий актлар системасында иң югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлдә була һәм Жирлекнең бөтен территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль хокукий актлар әлеге Уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукий актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан кабул ителгән муниципаль хокукий актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

4. Муниципаль хокукий актларны үтәмәгән өчен гражданның, оешма житәкчеләре, дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының вазыйфай затлары федераль законнар һәм [Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы](#) нигезендә жаваплы.

5. Жирлекнең муниципаль хокукий актлары [Россия Федерациясе Конституциясенә](#), федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукий актларына, шулай ук [Татарстан Республикасы Конституциясенә](#), Татарстан Республикасы законнарына, башка норматив хокукий актларына каршы килмәскә тиеш.

Статья 73. Гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү гражданның тарафыннан жирле референдумда гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән гамәлгә ашырыла.

2. Әгәр гражданның турыдан-туры ихтыярын белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен компетенциясенә күрсәтелгән актны кабул итү (бастырып чыгару) кергән жирлекнең жирле үзидарә органының яисә вазыйфай затының өстәмә рәвештә муниципаль хокукий акт кабул итүе (бастырып чыгару) таләп ителсә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән алып 15 көн эчендә тиешле муниципаль хокукий актны эзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан арта алмый.

3. Халыкның турыдан-туры ихтыяры белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актыны бастырып чыгару срогын бозу жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затын чакыртып алу яисә жирле үзидарәнең сайланулы органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

Статья 74. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре эчтәлеге

1. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре Жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре түбәндәге сорауларны жайга сала ала:

1) гомуми файдаланудагы территорияләрне карап тоту һәм мондый территорияләрдән файдалану тәртибе;

2) биналарның, төзелмәләренең, корылмаларның фасад һәм киртәләү конструкцияләренең тышкы торышы;

3) төзекләндерү элементларын проектлау, урнаштыру, карап тоту һәм торгызу, шул исәптән жир эшләрен башкарганнан соң да;

4) Жирлек территориясен, биналарны, төзелмәләрне, корылмаларны архитектур яктыртуны да кертеп, яктыртуны оештыру;

5) Жирлек чикләрендә урнашкан газоннар, чәчәк түтәлләре һәм үлән үсемлекләре биләп торган башка территорияләрне булдыру, карап тоту, торгызу һәм саклау тәртибен дә кертеп, жирлек территориясен яшелләндерүне оештыру;

6) Жирлек территориясендә мәгълүмат урнаштыру, шул исәптән урам исемнәре һәм йорт номерлары, элмә такталары куелган күрсәткечләр урнаштыру;

7) балалар һәм спорт майданчыкларын, хайваннарны урамда йөртү өчен майданчыклар, парковкалар (парковка урыннары), кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту;

8) жәяүлеләр коммуникацияләрен, шул исәптән тротуарларны, аллеяларны, юлларны, сукмакларны оештыру.;

9) күрсәтелгән территория буенча инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәренең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәмин итү максатларында Жирлек территориясен төзекләндерү;

10) Жирлек территориясен жыештыру, шул исәптән кышкы чорда;

11) яңгыр сулары агу юлларын оештыру;

12) жир эшләрен үткәрү тәртибе;

13) биналарның, төзелмәләренең, корылмаларның, жир кишәрлекләренең шул исәптән финанс юлы белән, (күпфатирлы йортлардагы биналарның милекчеләреннән һәм (яки) башка законлы хужаларыннан тыш, мондый йортлар астында жир кишәрлекләре төзелмәгән яки шул өйләренең чикләре буенча төзелгән) милекчеләренең һәм (яки) бүтән законлы хужаларының якин-тирә территорияләрен карап тотуда катнашуы;

14) Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртип нигезендә тирә-юнь территорияләре чикләрен билгеләү;

15) жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү;

16) жирлек территориясен төзекләндерү буенча чараларны тормышка ашыруда гражданнар һәм оешмаларның катнашу тәртибе.

3. Татарстан Республикасы законы белән, аерым муниципаль берәмлекләренең табигый-климат, географик, социаль-иқътисадый һәм башка үзенчәлекләреннән

чыгып, Жирлек территориясен төзеклэндерү кагыйдэләре белән жайга салына торган башка мәсьәләләр каралырга мөмкин.

Статья 75. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актлар төрләре

1. Жирлекнең Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфай затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләренә үтәү йөзеннән түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгара:

1) Жирлек Советы- Жирлек Советы карарлары;

2) Жирлек Башлыгы- Жирлек Башлыгы карарлары һәм боерыклары;

2. Жирлекнең башка вазыйфай затлары үз вәкаләтләре чикләрендә әлеге Уставта, башка муниципаль хокукый актларда билгеләнгән, аларның статусын билгели торган боерыклар һәм карарлар чыгара.

Статья 76. Муниципаль хокукый актларны эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектлары Жирлек башлыгы, Жирлек Советы депутатлары, Алексеевск районы прокуратурасы, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан кертелә ала.

Алексеевск муниципаль районы прокуроры үз вәкаләтләрен гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, юкка чыгару яки кабул итү турында проектлар һәм тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

2. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушып бирелә торган документларның исемлегенә һәм формасы Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә.

Статья 77. Жирлек Советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән аның компетенциясенә кәргән мәсьәләләр буенча Жирлек территориясендә үтәргә тиешле кагыйдәләренә, Жирлек башлыгын отставкага жиберү турында Карар кабул итә, шулай ук федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге Устав белән аның компетенциясенә кәргән башка мәсьәләләр буенча Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар кабул итә.

Жирлек Советы карарлары, әгәр «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда башкача билгеләнмәгән булса, Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан күпчелек тавыш белән кабул ителә.

2. Жирлек Советының жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм юкка чыгаруны, жирлек бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан карарлары Жирлек Советы каравына бары тик Жирлек Башлыгы инициативасы буенча, бәяләмәсе булган очракта гына кертелә ала. Күрсәтелгән бәяләмә Жирлек Советына Жирлек Башкарма комитеты Карары проекты тәкъдим иткән көннән алып утыз көн эчендә тапшырыла.

3. Жирлек Советы карарларына Жирлек Башлыгы тарафыннан алар кабул ителгән көннән өч көн эчендә кул куела.

4. Жирлек Советы кабул иткән норматив хокукый акт 10 көн эчендә кул кую һәм халыкка житкерү өчен Жирлек Башлығына жибәрелә.

Статья 78. Жирлек Башлығының хокукый актлары

Жирлек башлығы әлеге Устав һәм Жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләре чикләрендә Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара, Жирлек Советы карарларына кул кую, жирле эһәмияттәге мәсьәләләр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән Жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйлә мәсьәләләр буенча Жирлек башкарма комитеты карарларын чыгара, шулай ук Жирлек Башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча боерыклар кабул итә.

Жирлек башлығы әлеге Уставның «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» [2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон](#), башка федераль законнар нигезендә аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар һәм күрсәтмәләр чыгара.

Статья 79. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм аларның үз көченә керүе тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары Жирлек Башлығы кул куйганнан соң үз көченә керә, әгәр башкасы карар белән билгеләнмәгән булса.

Жирлек Советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив-хокукый актлары [Россия Федерациясе Салым кодексы](#) нигезендә үз көченә керә.

Жирлек советының әлеге Уставны кабул итү яки әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарлары Федераль законда, әлеге Уставта билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлығының, башкарма комитет житәкчесенә, жирле үзидарәнә башка вазыйфай затларының хокукый актлары, әгәр актларда башкасы билгеләнмәгән булса, аларга кул куелган көннән үз көченә керә.

3. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, гамәлгә куючы муниципаль берәмлек булган оешмаларның хокукый статусын билгели торган, шулай ук Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган шартнамәләр аларның рәсми басылып чыкканнан соң (халыкка житкерелгәннән) массакуләм мәгълүмат чараларында, интернетта басылып чыкканнан соң үз көченә керә.

Муниципаль хокукый актны яисә Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән Килешүне рәсми бастырып чыгару дип аның тулы текстын тиешле Жирлектә таратыла торган вакытлы матбугатта беренче басмасы санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләренә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен жирле үзидарә органнары шулай ук челтәрле басмадан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның рәсми челтәр басмасында тулы текстны басылып чыккан (урнаштырылган) очракта, күләмле график һәм таблица кушымталары басма матбугатта китерелмәскә мөмкин.

Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган муниципаль хокукый актларны, килешүләренә бастырып чыгару (халыкка житкерү) тәртибе әлеге Устав белән билгеләнә һәм, федераль закон белән тарату чикләнгән мәгълүматлар булган

муниципаль хокукый актлардан яисә аларның аерым нигезләмәләреннән тыш, гражданнарга алар белән танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

4. Һәр муниципаль хокукый актта аның реквизитлары: аның исеме, имзасы (Жирлек Советы тарафыннан кабул ителгән хокукый актлар өчен - шулай ук Жирлек Советы кабул иткән датага), теркәү номеры, хокукый актка кул куйган вазыйфаи затның исеме, мөһере булырга тиеш.

5. Жирлек бюджеты турында, аның үтәлеше турында хисап, Жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, Жирлек Советы Регламенты, Жирлек Советы, Жирлек Башлыгы тарафыннан кабул ителгән башка норматив-хокукый актлар, муниципаль норматив хокукый актлардан яисә аларның федераль закон белән чикләнгән мәгълүматлар булган аерым нигезләмәләреннән тыш, аларга кул куелган көннән алып жиде көн эчендә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, чикләргә үзгәртү, Жирлекне үзгәртү, Жирлек Башлыгын һәм аның урынбасарын сайлау мәсьәләсе буенча норматив хокукый актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәжбүри рәвештә халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

7. Законнар яисә элге Устав нигезендә рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган норматив булмаган муниципаль хокукый актлар аларны чыгарган органнар яисә жирле үзидарә вазыйфаи затлары карары буенча бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Халыкка житкерелгәндә (бастырып чыгарганда) муниципаль хокукый актның, Жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләрнең реквизитлары күрсәтелә.

9. Муниципаль хокукый актларны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

- хокукый акт текстын (килешүләрне) жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә куелган басма массакуләм мәгълүмат чараларында яисә жирлек территориясендә таратыла торган бүтән массакуләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару. Хокукый акт текстын башка массакуләм мәгълүмат чараларында бастырганда элге басылуның рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- хокукый акт текстын яки хокукый акт проектын «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге Татарстан Республикасы Муниципаль берәмлекләре Порталындагы Жирлекнең рәсми сайтында, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге «Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында» урнаштыру;

- хокукый акт текстын (килешү) жирлекнең торак пунктлары территориясендә махсус мәгълүмат стендларында урнаштыру. Күрсәтелгән стендларның саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкы тарафыннан муниципаль хокукый акт тексты белән каршылыксыз танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш;

10. Кеше һәм граждан хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы, оешмаларның хокукый статусын билгеләүче муниципаль норматив хокукый актлар, Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының бердәм банкына кергү өчен, Жирлек башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына жиберелә.

11. Муниципаль норматив хокукый актлар, шул исәптән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән, жирле референдумда (гражданныр жыенында) кабул ителгән карарлар Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш, аны оештыру һәм алып бару Татарстан Республикасы Законнында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакумияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Статья 80. Муниципаль хокукый актларны гамәлдән чыгару һәм аларның гамәлдә булуын туктатып тору

1. Муниципаль хокукый актлар юкка чыгарылырга яисә аларның гамәле тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яисә вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яисә тиешле вазыйфалар юкка чыгарылган яисә күрсәтелгән органнарның яисә вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәртелгән очракта, аларның гамәле туктатылырга мөмкин - жирле үзидарә органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары, алар вәкаләтләренә муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кергән, шулай ук суд, шулай ук жирле үзидарә органнарының федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны жайга сала торган өлешендә, муниципаль хокукый актның гамәлен юкка чыгару яисә туктатып тору вакытына алар вәкаләтләренә тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (бастырып чыгару) кертелгән, шулай ук жирле үзидарә органнары тарафыннан аларга федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары, - Россия Федерациясә дәүләт хакумиятенәң вәкаләтле органы яисә Татарстан Республикасы дәүләт хакумиятенәң вәкаләтле органы булып тора.

2. Норматив характерга ия булмаган муниципаль хокукый актның гамәлдә булуы, эшмәкәрләр хокукларын яклау буенча Россия Федерациясә Президенты каршындагы вәкаләтле вәкиленәң эшмәкәрләр хокукларын яклау буенча Россия Федерациясә законнары нигезендә бирелгән тиешле күрсәтмәне алган очракта, жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан кичекмәстән туктатыла. Бирелгән күрсәтмәнең үтәлеше турында жирле үзидарәнең башкарма-боеру органнары яисә жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары Россия Федерациясә Президенты каршындагы Эшкуарларның хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилгә - өч көн, ә жирлек Советы карар кабул ителгәннән соң өч көннән дә соңга калмыйча хәбәр итәргә тиеш.

3. Муниципаль берәмлек статусын билгеләү турында Татарстан Республикасының яңа законы үз көченә кергәнчә гамәлдә булмаган муниципаль берәмлек статусын билгеләү хакуында Татарстан Республикасы законы карары буенча тану суд карары закон көченә кергәнчә кабул ителгән күрсәтелгән муниципаль берәмлекнең муниципаль хокукый актларын суд тәртибендә гамәлгә яраксыз дип тану яисә муниципаль хокукый актлар күрсәткечләрен гамәлдән чыгару өчен нигез була алмый.

XI Бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХЕЗМӘТЕ

Статья 81. Жирлекнең муниципаль хезмәте

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләрне, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләү, муниципаль хезмәт үтү шартлары һәм тәртибен дә кертеп, 2007 елның 2 мартындагы 25-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» Федераль закон, Татарстан Республикасының муниципаль хезмәт турында 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы кодексы, Жирлек Советы һәм Жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән расланган Муниципаль хезмәт турындагы Нигезләмә белән гамәлгә ашырыла.

ХII Бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

Статья 82. Жирлекнең икътисади нигезе

Жирлекнең икътисадый нигезен муниципаль милектәге Жирлек мөлкәте, Жирлек бюджеты акчалары, шулай ук Жирлекнең мөлкәти хокуклары тәшкил итә.

Статья 83. Жирлекнең муниципаль мөлкәте

Жирлек милкендә исемлеге «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 50 статьясындагы 1 өлеше белән билгеләнгән мөлкәт була ала.

Статья 84. Жирлекнең муниципаль милкенә ия булу, файдалану һәм эш итү

1. Жирле үзидарә органнары әлеге Уставта билгеләнгән Вәкаләтләрне чикләүне исәпкә алып, жирлек исемненән Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә муниципаль милеккә мөстәкыйль ияләр, аннан файдаланалар һәм алар белән эш итәләр.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары муниципаль мөлкәтне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, тартып алырга, федераль законнар нигезендә башка алыш-бирешләр башкарырга хокуклы.

3. Жирле үзидарә органнары Россия Федерациясе Хөкүмәте вәкаләт биргән федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә муниципаль милек реестрларын алып бара.

Статья 85. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирле үзидарә органнары әлеге Уставта билгеләнгән үз вәкаләтләре чикләрендә муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрне төзәргә, үзгәртеп корырга һәм юкка чыгарырга, хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән жирле эһәмият-тәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен муниципальара, төздә катнашырга хокуклы. Муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата гамәлгә куючы функцияләрен һәм вәкаләтләрен вәкаләтле жирле үзидарә органнары гамәлгә ашыра.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, әлеге предприятие һәм учреждение житәкчеләрен вазыйфага билгели һәм

вазыйфадан азат итә, аларның эшчәнлеге турында хисапларны әлеге Уставта каралган тәртиптә тыңлый.

3. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән муниципаль учреждениеләр йөкләмәләре буенча субсидия рәвешендә жавап бирәләр һәм аларның федераль законда билгеләнгән тәртиптә үтәлешен тәэмин итәләр.

Статья 86. Жирлекнең муниципаль милкен хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары

1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибе һәм шартлары федераль законнар нигезендә жирлек Советы карарлары белән билгеләнә.

2. Муниципаль милекне кулланудан һәм хосусыйлаштырудан кергән керемнәр жирлек бюджетына керә.

Статья 87. Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәтләре, Федераль Законда, Татарстан Республикасы законында башкача билгеләнмәгән булса, шартнамә нигезендә төзелә.

ХIII Бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

Статья 88. Жирлек бюджеты

1. Жирлекнең үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты Жирлек Советының муниципаль норматив хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында Жирлекнең жирле әһәмиятгәге мәсьәләләрне хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлтелүче керемнәр һәм федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелә торган субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр исәбеннән Жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең шулар нигезендә кабул ителә торган башка норматив хокукый актларында билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яисә) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына Жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап тапшыра.

Статья 89. Жирлектә бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын төзү, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту Жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Жирлек бюджетын раслау һәм үтәү тәртибе [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#), федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән [Татарстан Республикасы Бюджет кодексы](#) һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, Жирлек бюджетын раслау турында Жирлек Советы карары, аның үтәлеше турында еллык хисап, Жирлек бюджеты үтәлеше ба-

рышы һәм жирле үзидарә органнарының муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен мәгълүматлар, аларны тотуга факттагы чыгымнарны күрсәтеп, рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

3. Жирлек бюджеты проекты өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

4. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс ягыннан тәэмин итү максатларында, жирлекнең социаль-икътисади үсешен фаразлау нигезендә төзелә.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты, Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның таләпләре нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге Устав нигезендә, жирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

6. Жирлек бюджеты проектының төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниясенә Юлнамасының Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәтенә таләпләр) билгели торган нигезләмәләренә;

Россия Федерациясенә милли үсеш максатларын һәм халыкка ачык хакимият органнары эшчәнлегенә аларга ирешү юнәлешен билгели торган документларга;

Жирлекнең бюджет, салым сәясәтенә төп юнәлешләре;

Жирлекнең социаль-икътисади үсеш фаразлары;

озак вакытлы чорга бюджет фаразы (бюджет фаразы проекты, бюджет фаразына үзгәрешләр кертү проекты);

муниципаль программаларга (муниципаль программалар проектлары, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектлары).

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренә гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты, шулай ук [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#), Татарстан Республикасы законнары, Жирлек Советының муниципаль хокукый актларында (бюджет турындагы Карардан тыш) билгеләнгән башка күрсәткечләр керә.

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карарда, әгәр алар Россия Федерациясе бюджет законнарында билгеләнмәгән булса, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәргә бүлү нормативлары булырга тиеш.

9. Жирлек бюджеты турындагы карар белән раслана:

[Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.1 статьясында](#) каралган очракларда Жирлек бюджеты керемнәренә Баш администраторлары Исемлеге;

[Россия Федерациясе Бюджет кодексының 160.2 статьясында](#) каралган очракларда, Жирлек бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының Баш администраторлары Исемлеге;

чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча йә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, муниципаль программалар һәм программага карамаган юнәлешләр буенча), чыгымнар төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) һәм (яисә) максатчан статьялар, муниципаль программалар һәм программага карамаган эшчән-

лек юнәлешләре), чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясе чыгымнары төрләре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча, шулай ук чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет чыгымнары классификациясе бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча, шуңа бәйле рәвештә, [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#), Татарстан Республикасы законы, жирлек советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнә;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә юнәлдерелә торган бюджет ассигнованиеләренә гомуми күләме;

чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

план чорының беренче елына Жирлек бюджеты чыгымнарының шартлы раслана торган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме 2,5 процент (максатчан билгеләнеше булган, Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбенә каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча) план чорының икенче елына Жирлек бюджеты чыгымнарының гомуми күләменнән кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган, Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар хисабына каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары;

чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп;

чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

Жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән башка күрсәткечләре һәм аның нигезендә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары нигезендә кабул ителгән.

10. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чорының параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлләштерә һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслый.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Жирлек Советына тәкъдим ителә:

- чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенә төп юнәлешләре;

- агымдагы финанс елының узган чорында Жирлекнең социаль-иқтисади үсешенә яқынча нәтижәләре һәм агымдагы финанс елында Жирлекнең социаль-иқтисади үсешенә көтелүче нәтижәләре;

- чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлекнең социаль-иқтисади үсеш фаразы;

- Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразы;

- Жирлек бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплар;

- агымдагы финанс елына бюджетның көтелүче үтәлешен бәяләү;

- чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның иң югары чиге, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп;

- күрсәтелгән органнарның шушы бюджет сметаларына карата Алексеевск муниципаль районының Жирлек Советы, Контроль-хисап палатасы тарафыннан тәкъдим ителгән, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата Алексеевск муниципаль районының Финанс-бюджет палатасы белән каршылыклар барлыкка килгән очракта бирелә торган бюджет сметалары проектлары;

- [Россия Федерациясе Бюджет кодексында](#) һәм аның нигезендә кабул ителгән [Татарстан Республикасы Бюджет кодексы](#) һәм әлеге Уставта билгеләнгән башка документлар һәм материаллар.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#), федераль законнар, алар нигезендә кабул ителә торган [Татарстан Республикасы Бюджет кодексы](#) һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

13. Жирлек Башкарма комитеты чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турындагы карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча Жирлек Советы каравына кертә.

14. Чираттагы финанс елына һәм план чорына Жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, Жирлек Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән раслау тәртибендә күрсәтелгәнчә проектны чираттагы финанс елы һәм план чорына кадәр карау һәм раслауны, шулай ук күрсәтелгән карар белән [Россия Федерациясе Бюджет кодексының 184.1 статьясы](#) нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны (кушымталарны) раслауны тәэмин итәргә тиеш.

15. Жирлек бюджеты турындагы карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм, әгәр [Россия Федерациясе Бюджет кодексында](#) һәм (яки) Жирлек бюджеты турындагы карарда башкасы каралмаган булса, финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә була.

Жирлек бюджеты турындагы карар аңа кул куелганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча билгеләнгән тәртиптә рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

16. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслылыгын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, муниципаль бурыч күләме, күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәүне тәэмин итәләр.

17. Жирлек бюджеты керемнәре Россия Федерациясенен бюджет законнары, салымнар һәм җыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә формалаша.

18. Жирлек бюджеты чыгымнарын формалаштыру Жирлекнең Жирле үзидарә органнары тарафыннан билгеләнә һәм башкарыла торган чыгым йөкләмәләре нигезендә, [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#) таләпләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

19. Жирлекнең чыгым йөкләмәләрен үтәү Жирлек бюджеты акчалары исәбеннән [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#) таләпләренә туры китереп башкарыла.

20. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#) нигезендә гамәлгә ашырыла.

Статья 90. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу тәртибе «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләрне сатып алу өлкәсендә контракт системасы турында» 2013 елның 5 маендагы 44-ФЗ номерлы Федераль закон, башка федераль законнар һәм Россия Федерациясенәң норматив хокукый актлары нигезендә Жирлек Советы тарафыннан расланган сатып алулар турында Нигезләмә белән билгеләнә.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәт күрсәтүләр сатып алу жирлек бюджеты акчалары хисабына түләнә.

Статья 91. Жирлек гражданның үзара салым акчасы (жирлек составына керүче торак пунктның)

1. Гражданның үзара салым акчасы астында гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләрне хәл итү өчен башкарыла торган бер тапкыр бирелә торган түләүләре аңлашыла. Гражданның үзара салым түләүләре күләме жирлекнең (торак пунктның (яисә аның территориясенәң бер өлеше) барлык гражданны өчен абсолют күләмдә билгеләнә, гражданның аерым категорияләреннән тыш, мондый халык саны жирлек составына керүче гражданның гомуми саныннан (торак пунктның (яисә аның территориясенәң бер өлеше) 30 проценттан артмаска тиеш һәм алар өчен түләүләр күләме киметелергә мөмкин.

2. Әлеге маддәнең 1 өлешендә күрсәтелгән түләүләрне кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законның 25.1 маддәсендәге 1 өлешенәң 4.1 һәм 4.3 пунктларында каралган очрактарда гражданны жыенында хәл ителә.

3. Гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен жыю турында Жирле референдумы карары басылып чыкканнан соң Жирлек Башкарма комитеты :

- Жирлек (муниципаль район) территориясендә урнашкан Россия банкы учреждениесендә үзара салым акчаларын туплау өчен махсус счет ача;
- референдум карарында каралган эшләрне башкаруны оештыра һәм әлеге карарда каралган тәртиптә гражданны алдында аларның үтәлеше турында хисап тотта.

4. Гражданның үзара салым акчасы Жирлек бюджетының үз керемнәренә керә.

Статья 92. Инициатив проектларны тормышка ашыруны финанс һәм башка яктан тәмин итү

1. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 26.1

маддәсендә каралган инициатив проектларны гамәлгә ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү чыганагы булып Жирлек бюджеты турындагы карарда каралган инициативалы проектларны гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре тора, шул исәптән Жирлекнең тиешле чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында бирелгән инициатив түләүләр һәм (яисә) бюджетара трансфертлар күләмнәрен исәпкә алып төзелә.

2. Инициативалы түләүләр астында гражданнарның, шәхси эшкуарларның һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә юридик затларның ирекле нигездә түләнгән торган һәм конкрет инициативалы проектларны гамәлгә ашыру максатларында [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#) нигезендә жирле бюджетка күчәрелә торган акчалары аңлашыла.

3. Әгәр дә инициатив проект гамәлгә ашырылмаган булса, инициативалы түләүләр аларны жирлек бюджетына күчәрүне гамәлгә ашыручы затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиеш. Инициативалы проектны гамәлгә ашыру нәтижәләре буенча инициативалы проектны гамәлгә ашыру максатларында файдаланылмаган инициативалы түләүләр калдыгы барлыкка килгән очракта, күрсәтелгән түләүләр жирле бюджетка күчәрүне гамәлгә ашыручы затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиеш.

Аларны жирлек бюджетына күчәрүне гамәлгә ашыручы затларга (шул исәптән оешмаларга) кире кайтарылырга тиешле инициатив түләүләр суммаларын исәпләү һәм кире кайтару тәртибе Жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

4. Инициативалы проектларны тормышка ашыру, шулай ук, кызыксынган затларның ирекле милек һәм (яки) хезмәт катнашуы рәвешендә дә тәэмин ителергә мөмкин.

Статья 93. Жирлекнең муниципаль бурыч алулары (муниципаль бурыч)

1. Муниципаль бурычка алулар дигәндә, муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә урнаштыру юлы белән һәм заемчы буларак гавами-хокукый оешманың бурыч йөкләмәләре барлыкка килә торган кредитлар рәвешендә гавами-хокукый оешманың бюджетына заем акчаларын гавами-хокукый оешма исеменнән жәлеп итү күздә тотыла.

2. [Россия Федерациясе Бюджет кодексы](#) нигезендә Жирлек исеменнән муниципаль бурыч алуларны гамәлгә ашыру хокукына Жирлекнең башкарма комитеты ия.

3. Муниципаль эчке бурыч алулар астында Жирлек исеменнән муниципаль кыйммәтле кәгазьләр урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан һәм кредит оешмаларынан заем акчаларын Жирлек исеменнән Жирлек бюджетына жәлеп итү аңлашыла, алар буенча Россия Федерациясе валютасында белдерелгән заемчы буларак Жирлекнең бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

4. Муниципаль тышкы бурыч алулар дигәндә, Россия Федерациясе тарафыннан максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Жирлек бюджетына федераль бюджеттан кредитлар жәлеп итү аңлашыла, алар буенча Жирлекнең чит ил валютасында белдерелгән Россия Федерациясе каршында бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

5. Муниципаль тышкы бурыч алулар чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясенә дәүләт тышкы бурыч алулары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

Статья 94. Бюджет хисабы. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык отчет

1. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисаплылыгы, тиешле бюджет акчаларының баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә, жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан төзелә.

3. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап жирлек Советы карары белән расланырга тиеш.

4. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап, аны жирлек Советына тапшырганчы, тышкы тикшерү узарга тиеш, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисаплылыгын тышкы яктан тикшерүне һәм жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләүне үз эченә ала.

Жирле бюджет үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү, бюджет законнары таләпләрен үтәп, Жирлек Советының муниципаль хокукый актында билгеләнгән тәртиптә, Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан башкарыла.

Жирлек Советы мәрәжәгәте буенча Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү Алексеевск муниципаль районының Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарылырга мөмкин.

5. Жирлек башкарма комитеты, аңа бәяләмә эзерләү өчен, агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча, Жирлек бюджетының үтөлеше турында хисап бирә. Жирлек бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә эзерләү 1 айдан да артмаган вакытта, бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисаплылыгын тышкы тикшерү күрсәткечләре нигезендә башкарыла.

6. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә Алексеевск муниципаль районының Контроль-хисап палатасы яки Жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан бер үк вакытта Жирлекнең башкарма комитетына жиберелә.

7. Ел саен, агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча, Жирлек Башкарма комитеты Жирлек Советына хисап финанс елы өчен Жирлек бюджеты үтөлеше турында Жирлек Советы карары проекты, резерв фонды ассигнованиеләренең үтөлеше турында хисап, бюджет кредитларын бирү һәм түләү турындагы хисап, эчке бурыч торышы турында хисап, аңлатма язуы һәм бюджет законнарында каралган башка документлар һәм материаллар белән еллык хисап тапшыра.

8. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны карау нәтижәләре буенча Жирлек Советы Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны раслау яки кире кагу турында карар кабул итә.

Жирлек Советы тарафыннан Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисап кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дөрөс яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм 1 айдан артмаган срокта кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

9. Жирлек бюджеты үтөлеше турындагы карар белән, Жирлек бюджеты керемнәренең, чыгымнарының һәм дефицитының гомуми суммасы күрсәтеләп, хисап финанс елы өчен Жирлек бюджеты үтөлеше турында хисап раслана.

Хисап финанс елында Жирлек бюджеты үтөлеше турында Жирлек Советы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

бюджетлар керемнәрен классификацияләү кодлары буенча, Жирлек бюджетының керемнәре;

Жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча Жирлек бюджеты чыгымнары;

бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчэләре буенча Жирлек бюджетты чыгымнары;

бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары классификациясе кодлары буенча Жирлек бюджетты кытлыгын финанслау чыганакалары.

Статья 95. Жирлекнең Жирле бюджет үтәлеше.

1. Жирлекнең жирле бюджетын үтәү законнар нигезендә башкарыла.

2. Жирлек бюджетты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомство буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджетты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, Жирлек бюджетты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

4. Жирлек бюджетын үтәү Жирлекнең жыелма бюджет язмасы һәм Жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

Статья 96. Муниципаль финанс контроле

1. Муниципаль финанс контроле бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган хокукый актлар нигезләмәләрен үтәүне булдыру максатында, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан физик затларга гаваминорматив йөкләмәләр һәм бүтән түләүләр буенча йөкләмәләр бирә торган, шулай ук муниципаль контрактлар, Жирлекләр бюджетыннан акча бирү турында шартнамәләр (киләшүләр) шартларын үтәүне тәэмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Муниципаль финанс контроле тышкы һәм эчке, башлангыч һәм алга табага бүленә.

2. Тышкы муниципаль финанс контроле-Жирлекнең ревизия комиссиясенә контроль эшчәнлеге.

3. Эчке муниципаль финанс контроле-Жирлек Башкарма комитетының контроль эшчәнлеге.

4. Алдан контроль бюджет үтәлеше барышында бюджет бозуларны кисәтү һәм булдырмау максатларында башкарыла.

5. Алга таба контроль аларның үтәлешенә законлылыгын, исәп һәм хисаплылыкның дәрәжәсен билгеләү максатларында бюджет үтәлеше нәтижәләре буенча гамәлгә ашырыла.

XIV Бүлек. ЖИРЛЕК УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

Статья 97. Жирлек Уставы проекты эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты Жирлек Советына, Жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданнарның инициативалы төркемнәре тарафыннан кертелә ала.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты эзерләү өчен Жирлек Советы карары белән махсус

комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Жирлек уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты, аларны Жирлек Советының карау көненә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга), Жирлек Советы тарафыннан күрсәтелгән Устав проекты, Жирлек Советының күрсәтелгән карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибе, шулай ук гражданның карар проекты буенча фикер алышуында катнашу тәртибе бер үк вакытта халыкка житкерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш.

Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек советы карары проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук Жирлекнең Уставына Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары һәм Конституциясе нигезләмәләрен төгәл күрсәтү рәвешендә Уставны шушы норматив хокукый актларга туры китерү максатларында үзгәрешләр кертелгән очракта, халыкка житкерү (бастырып чыгару) таләп ителми.

4. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары проекты буенча, аларны Жирлек Советы сессиясендә карау алдыннан әлеге Уставның 25 статьясы нигезендә ачык тыңлаулар үткәрелә.

Статья 98. Жирлекнең Уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы Карары проекты карау Жирлек Советы тарафыннан кимендә ике укылышта гамәлгә ашырыла.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы Карары проекты беренче укылышта кабул иткәннән соң әлеге проект Жирлек башлыгы тарафыннан төзәтмәләр кертү өчен Жирлек Советы депутатларына һәм башка хокук чыгару инициативасы хокукына ия субъектларга жибәрелә.

3. Жирлек уставы, Жирлек Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар проекты Жирлек Советы депутатларының билгеләнгән саныннан өчтән икесенең күпчелек тавышы белән кабул ителә. Жирлек Башлыгы тавышы Жирлек Уставы, Жирлек Советы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карар кабул иткәндә Жирлек Советы депутаты тавышы буларак исәпкә алына.

Статья 99. Жирлек Уставының үз көченә керү тәртибе, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карар

1. Жирлек Уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Жирлек Советы карары кабул ителгәннән соң, федераль законда билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвенә алу өчен, Жирлек башлыгы тарафыннан муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органына жибәрелә.

2. Жирлек уставы, Жирлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акты аларның дәүләт теркәвенә алынганнан соң рәсми

басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш һәм алар рәсми басылып чыкканнан соң үз көченә керә.

Жирлек башлыгы жирлекнең теркәлгән уставын, жирлек Советы Карарын, аның муниципаль берәмлекләрнең уставларын теркәү өлкәсендә федераль башкарма хакимият органының территориаль органынан муниципаль берәмлек уставы турындагы мәгълүматларны кертү турында мәгълүмат кәргән көннән алып 7 көн эчендә жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында карарны халыкка житкерергә (бастырып чыгарырга) бурычлы, муниципаль берәмлек Уставын «Муниципаль берәмлекләр уставларын дәүләт теркәве турында» 2005 елның 21 июлендәге 97-ФЗ номерлы Федераль законның 4 статьясындагы 6 өлешендә каралган Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре уставларының дәүләт реестрына кертү хакында.

3. Әлеге Уставка кертелгән һәм Жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртә торган үзгәрешләр һәм өстәмәләр (Жирлек уставын федераль законнар белән тәңгәлләштерү очрактарынан тыш) жирле үзидарә органнары арасында вәкаләтләр бүлешүне, шулай ук жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфай затларының вәкаләтләре, вәкаләтләре, вакытлары, сайлау тәртибе үзгәрүне күздә тотып) әлеге Уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында Карар кабул иткән жирлек Советы вәкаләтләре чоры узганнан соң үз көченә керә.

4. Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр муниципаль хокукый актка кертелә, ул Жирлек башлыгы, Жирлек Советы рәисе вәкаләтләрән башкаручы тарафыннан имзаланган Жирлек Советы карары белән рәсмиләштерелә.

5. Жирлек Уставын федераль закон, Татарстан Республикасы законы белән тәңгәлләштерү әлеге закон актлары белән билгеләнгән срокта гамәлгә ашырыла. Федераль законда, Татарстан Республикасы законында күрсәтелгән срок билгеләнмәгән очракта, Жирлек Уставын федераль законга, Татарстан Республикасы законына туры китерү срогы тиешле федераль законның, Татарстан Республикасы законының үз көченә керү датасын, муниципаль хокукый акт проектын рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) һәм гавами тыңлауларда аның буенча гражданнар тәкъдимнәрен исәпкә алу, Жирлек Советы утырышларының чиратлылыгы, мондый муниципаль хокукый актны дәүләт теркәве һәм рәсми халыкка чыгару (бастырып чыгару) срокларын исәпкә алып билгеләнә һәм, кагыйдә буларак, алты айдан артмаска тиеш.

6. Жирлек Уставын яңа редакциядә бәян итү Жирлек Советы карары белән Жирлек Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү рәхсәт ителми. Бу очракта жирлекнең яңа Уставы кабул ителә, ә элек гамәлдә булган Уставы һәм Жирлек Советының аңа үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы карары Жирлекнең яңа Уставы үз көченә кәргән көннән үз көчен югалткан дип таныла.

7. Жирлек уставы, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында жирлек Советы карары массакуләм мәгълүмат чараларында (халыкка житкерелергә) рәсми рәвештә басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) яки «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге (веб-адрес буенча) Алексеевск муниципаль районының рәсми сайтында түбәндәге адрес буенча урнаштырылырга тиеш: <https://alekseevskiy.tatarstan.ru/> Россия Федерациясе Юстиция министрлыгының «Россия Федерациясендә норматив хокукый актлар» порталында (<http://pravo-minjust.ru> кат <http://право-минюст.рф> челтәр басмасы сыйфатында теркәү тәртибе: Эл№ФС77-72471, 05.03.2018ел).

